

Elektronski mjesecnik za evropske integracije – broj 27, decembar, 2007.

ANALIZA

Da li prvi sukobi Podgorice i Brisela dovode u pitanje kredibilitet Vlade Crne Gore

TEMA BROJA
Predstavnici Vlade
i poslodavaca o
privremenom
sporazumu sa EU
koji stupa na
snagu 1. januara

INTERVJU
Juliana Nikolova,
ekspertkinja
Evropskog instituta
iz Sofije

IMA NADE

Prode i 2007. U Vladi kažu da je to bila istorijska godina i da su dostignuća Crne Gore u 2007. po pitanju pridruživanja EU bila takva da će ostati zapisana u istorijskim udžbenicima. I zaista, od 15. oktobra 2007. Crna Gora je u prvom ugovornom odnosu sa EU, a prije toga su potpisani sporazumi o viznim olakšicama i readmisijsima.

Nema dileme da je sklapanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju izuzetan dogadjaj, jer je otvorio perspektivu članstva u EU nekada najmanjoj i najnerazvijenijoj članici velike Jugoslavije. Radovala mu se i vlast, ali i opozicija očekujući da će na taj način prisustvo EU u Crnoj Gori postati značajnije što će im, kako kažu, pomoći da zajedno kontrolišu vlast i tako indirektno uvedu red u državi kako ona ne bi postala "Kolumbija na Mediteranu".

S obzirom da bi u prvoj polovini 2008. Delegacija Evropske komisije u Podgorici trebala da zapošjava čak 40 službenika možda će se snovni opoziciji i ostvariti.

Možda, zato što to ipak zavisi od toga hoće li vlast dozvoliti da bude kontrolisana. Recimo, kada se pogleda primjer Strategije razvoja energetike, onda isпадa da ona to ne želi. Pa kada se tome doda priča o Prostornom planu, slika o vladajućoj grupaciji koja misli da je popila svu pamet svijeta je kompletna.

Što tu mogu da urade izaslanici Brisela? Ništa sem da napišu Izveštaj svojim šefovima, a oni Ollie Rehnu pa tako redom. E, onda mogu da dođu problemi koji se mogu ogledati u, recimo, ignorisanju najavljenog zahtjeva za članstvo tokom 2008. Zato bi zaključak mogao biti sljedeći: ima nade za Crnu Goru.

Jer, vladajuća grupacija je toliko dugo neprikosnovena između ostalog i zato što umije da se prilagodava novim okolnostima. Ukoliko, ipak, dođe do oštrijih konfrontacija sa EU institucijama onda će biti jasno da u vlasti dominiraju neformalni centri moći koje nije briga za evropsku budućnost Crne Gore ako ona ugrožava njihove profite.

Zaključak je opet isti jer je skidanje maske zakamufliranom protivniku pola puta do pobjede.

N.R.

U SCHENGENSU ZONU UŠLE POLJSKA, SLOVAČKA, MAĐARSKA, ČEŠKA, SLOVENIJA, MALTA, LETONIJA, LITVANIJA I ESTONIJA

Granice izbrisane

Nakon što su postale članice Evropske unije u maju 2004, 21. decembra su zemlje centralne i istočne Evrope postigle novi veliki uspjeh – ušle su u Schengensku zonu. Granice istočne Evrope koje su nekada čuvane mitraljezima i bodljikavom žicom, u hladnom ratu, su nestale što je proslavljeno vatrometima, nazdravljanjem i muzikom.

Devet država pridružilo se 15 postojećih članica kako bi stvorile prostor veličine jedne trećine teritorije SAD, omogućavajući putovanje od 4.000 kilometara bez pasoša od Estonije do Portugala.

U Schengensku zonu ušle su Poljska, Slovačka, Mađarska, Češka, Slovenija, Malta, Letonija, Litvanijska i Estonija. Kipar, koji je takođe u EU od 2004, zatražio je godinu dana odlaganja prije nego otvoriti granice. Rumunija i Bugarska, koje su ove godine postale članice EU, još uvijek moraju da dostignu bezbjedosne kriterije kako bi ušle u Schengensku zonu.

Proširenje Schengenske zone znači da će sada njome biti obuhvaćene 24 zemlje ili oko 400 miliona ljudi. Prvobitno pokriva kopnene i morske granice, ali će se na aerodrome proširiti u martu sljedeće godine.

Hiljade ljudi iz zemalja kao što su Letonija, Litvanijska i Poljska otišlo je da radi u Britaniju ili Irsku, koji su otvorili svoja tržišta za radnike iz zemalja koje su nove članice EU. Same Britanija i Irsko nijesu u Schengenskoj zoni.

Granice su izbrisane i između baltičkih zemalja, uključujući i grad Valga – Valku na estonsko – letonskoj

Uklanjanje granice

granici gdje je granica dijelila glavnu ulicu. Na slovačko – austrijskoj granici, ljudi su stavili markice suvenire u svoje pasoše.

Potez da se proširi Schengen, nazvan po luksemburškom selu gdje je 1985. potpisani prvi dogovor o putovanju bez pasoša, uvećao je strahove da će doći do povećanja kriminala ili da će EU biti manje sigurna u pogledu nelegalnih migracija.

Iako mnogi strahuju od porasta kriminala i nelegalne migracije, od ovog poteza se očekuje da pospeši biznis i turizam.

Granična obilježja su ceremonijalno presjećena, graničari su napustili svoje kućice i ljudi su slobodno prelazili preko granice koja je nekada dijelila sovjetski blok od Zapada.

Njemačka kancelarka **Angela Merkel**, koja je i sama bila u istočnoj komunističkoj Njemačkoj, pozdravila je istorijski potez koji mnogi gledaju kao podizanje stare "Gvozdene zavjese".

"Veoma nam je draga što možemo da doživimo ovaj pravi istorijski momenat", kazala je Merkel na ceremoniji u Zitau na njemačkoj granici sa Poljskom, ističući da su granice nanijele mnogo patnje u prošlosti.

N.R.

Piše: Dr Thomas Schmitt

Vjerujem da Crna Gora ima jako dobru perspektivu u pogledu njene evropske budućnosti. Štoviše, smatram da se u nekim važnim pitanjima u Crnoj Gori stvari razvijaju mnogo brže no u ostalim dijelovima Balkana. Crnoj Gori su neophodne promjene ukoliko želi da postane članica EU i ostvari konkurentnost na međunarodnom planu pod pritiskom globalizacije. Problem Crne Gore nije, međutim, u jednoj osobi ili jednoj partiji. Najveći problem Crne Gore su stare navike, stare veze i nedostatak adekvatne pravne i administrativne strukture. Ja se uvijek trudim da istaknem ove probleme – to su prepreke koje se moraju ukloniti ako želimo da se Crna Gora uspješno integrise u moderni svijet! Vjerujem da će vremenom tako i biti.

Nakon samita u Solunu 2003., politika stabilizacije i pridruživanja EU je značajno doprinijela napretku u čitavom regionu u smislu promocije stabilnosti i približavanju ovih zemalja Uniji. Sada je neophodno ojačati i proširiti ovaj pristup elementima procesa proširenja, kako bi se prilagodili novim izazovima i pomogli zemlje regiona da polako iz faze stabilizacije i rekonstrukcije pređu u fazu održivog razvoja, pristupanja i integracije u evropske strukture.

U Deklaraciji o nastupajućem nječkom predsjedavanju EU (objavljenoj u Berlinu 14. decembra 2006.), kancelarka Republike Njemačke **Angela Merkel** je potvrdila podršku Njemačke evropskoj perspektivi zemalja zapadnog Balkana. Posebno je navela Crnu Goru. "Ipak, i kod potpune pravilnosti takve oduke mi znamo da je to perspektiva na srednji rok i da je potrebno još mnogo priprema

POGLED IZ EVROPE

Mijenjate se na bolje, iako je to nekad sporo

kako bi od te perspektive došlo do prijema u EU", kazala je tada Merkel, naglasivši da se samo u slučaju Hrvatske može nadati brzom pristupanju.

Radni program predsjedavanja Njemačke za zapadni Balkan je u međuvremenu u potpunosti sproveden u slučaju Crne Gore, iako uz određena odlaganja: zaključen je SSP, kao i sporazumi o viznim olakšicama i readmisiji. Takođe, Savjet EU je usvojio Evropsko partnerstvo sa Crnom Gorom 22. januara 2007., dokumenat koji je potpisani tokom predsjedavanja Njemačke EU, iako su pregovori o ovom dokumentu započeti mnogo ranije, još u vrijeme predsjedavanja Finske. To je osnova finansijske i strukturne saradnje između EU i Crne Gore (u obliku poznatog Instrumenta za prepristupnu pomoć – IPA) i obuhvata program pomoći od oko 33 miliona eura

Modernizacija društva je uvijek dugoročan projekat, ali mi vjerujemo da će Crna Gora ispuniti ove ciljeve. Jednog dana će Crna Gora biti primjer uspjeha

godišnje za Crnu Goru.

Zašto sve to činimo? Čemu sva ta obećanja, toliki novac? Ja vam mogu dati odgovor sa stanovišta svoje zemlje.

Moj odgovor je da Njemačka ima jasan regionalni pristup regionu zapadnog Balkana u okviru kojega je definisan i politički pristup Crnoj Gori. Taj je pristup zasnovan na našem sopstvenom sistemu vrijednosti (našem shvatanju ljudskih prava, pluralizma i demokratije koje bismo željeli da vidimo na djelu širom Europe) i iznad svega našem konceptu evropskih integracija. Član 49 Sporazuma EU propisuje da svaka demokratska evropska zemlja ima pravo da se prijavi za članstvo u Uniju. Mi primjenjujemo taj pristup u našim odnosima sa Crnom Gorom.

Bili bismo sretni da vidimo Crnu Goru kao transparentnu, ekonomski uspješnu zemlju, slobodnu od sveprisutne korupcije, sa stabilnim strukturama u svakom pogledu. To uključuje i

pluralističko društvo, slobodu izražavanja i, naravno, striktnu vladavinu prava. Želimo da Crna Gora postane neodvojivi dio demokratske, još ujedinjenije Evrope. Želimo da strukture u Crnoj Gori postanu ekonomski, politički, sociološki i ekološki održive. Želimo da se uklone sve prepreke koje još uvijek razdvajaju privredu i društvo u Crnoj Gori od ostatka Evrope – uključujući, naravno, i Njemačku.

Ostaje još mnogo posla koji treba uraditi da bi se učvrstile strukture u jednoj zemlji koja je tek obnovila svoju nezavisnost nakon gotovo 90 godina. Mi to podržavamo na mnogo načina. Bilateralno, kroz organizacije poput Društva za tehničku saradnju (GTZ), Kreditne institucije za rekonstrukciju (KfW), HELP-a, ili preko političkih organizacija – Fondacije Konrad Adenauer (KAS) ili Fondacije Friedrich Ebert (FES)

koje su najveće, ali uz njih postoje još mnoge manje organizacije u Njemačkoj koje se bave sličnim pitanjima.

U okviru multilateralnih struktura, Njemačka je uključena u slične projekte preko međunarodnih organizacija u kojima obično imamo najveće doprinose. Unutar EU, Njemačka je zasigurno najveći pojedinačni donator – između jedne četvrtine i jedne trećine novca EU dolazi od njemačkih poreznih obveznika.

Već sam rekao da vjerujem da je u Crnoj Gori došlo do znatnog napretka u prethodnih nekoliko godina. Strukture se polako mijenjaju na bolje, iako je taj proces ponekad veoma spor. Modernizacija društva je uvijek dugoročan projekat. No, mi smo optimisti da će Crna Gora ispuniti ove ciljeve. Jednog dana će Crna Gora biti primjer uspjeha.

Autor je ambasador Republike Njemačke u Crnoj Gori

PREDSTAVNICI VLADE I POSLODAVACA O PRIVREMENOM SPORAZUMU SA EU KOJI STUPA NA SNAGU 1. JANUARA

Piše: Vladan Zugić

Neposredno uoči početka primjene Privremenog sporazuma (Interim Agreement) o trgovini i srodnim pitanjima sa Evropskom unijom (EU), crnogorski poslodavci ocjenjuju da je Vlada u prethodnim godinama mogla učiniti više kako bi stimulisala izvoznu proizvodnju i omogućila im da spremnije dočekaju konkurentan evropski proizvod.

Sa druge strane, iz Vlade tvrde da su kroz različite programe pomogli onim proizvođačima koji su bili zainteresovani za usvajanje novih standarda i povećanje kvaliteta proizvoda koji su neophodni za izlazak na evropsko tržište i borbu sa već prisutnom ostrom konkurenčijom.

Ni jedni, ni drugi ne strahuju da bi otvaranje crnogorskog tržišta za proizvode iz EU dugoročno moglo dovesti do povećanja spoljnotrgovinskog deficit-a, ali se i ne usuđuju prognozirati za koliko bi mogao porasti izvoz crnogorskih proizvoda u 27 država EU.

Navode da će primjena Privremenog sporazuma privući investitore iz EU, što će se odraziti na ukidanje privredni rast, privrednici će nabavljati opremu i sirovine iz EU po nižim cijenama jer će carine biti smanjene ili u potpunosti

Izazov i podstrek za crnogorsku privedu

ukinute, dok će potrošači imati širu lepezu izbora kako po kvalitetu, tako i po cijenama proizvoda.

Privredni sporazum Crne Gore sa EU stupa na snagu 1. januara 2008. i obuhvata sve odredbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u oblasti trgovine, kao i odredbe koje direktno utiču na slobodno kretanje roba. Ovaj sporazum omogućava crnogorskim kompanijama da bez carinskih i

kvantitativnih ograničenja izvoze na EU tržište, iako je činjenica da su oni koji su ispunili odgovarajuće standarde to i do sada mogli činiti na osnovu Autonomnih trgovinskih mjeru koje je Brisel usvojio još 2000.

Sa druge strane, prema Privremenu sporazumu, Crna Gora će postepeno u roku od pet godina snižavati svoje carinske stope na proizvode iz EU.

PROBLEMI SU NEINFORMISANOST PROIZVOĐAČA I STANDARDIZACIJA

U pitanju da li je Vlada u proteklom periodu mogla učiniti više kako bi crnogorskim proizvodima omogućila lakši pristup tržištu EU, Mitrović kaže da praksa pokazuje da crnogorske proizvođače u nastupu na ino tržište prati čitav niz otežavajućih okolnosti u vidu nepovoljnih kredita za pripremu izvozne proizvodnje, visokih akciza, papirologije, problema naplate potraživanja i ostalih opterećenja.

"U tom smislu, a imajući u vidu bilateralne ugovore o slobodnoj trgovini koje je Crna Gora potpisala sa zemljama regionala, ratifikaciju CEFTA-e i Privremeni sporazum, jasno je da je sadašnjim i budućim izvoznicima potrebna značajna pomoć kako u smislu davanja određenih olakšica od strane nadležnih institucija, tako i zajedničkog rada na jačanju konkurentnosti i poboljšanju kapaciteta preduzeća u nastupu na ino tržištima", kaže Mitrović.

Uz informacije o carinskim propisima, potreboj dokumentaciji, posebno važan aspekt, naglašava Mitrović, predstavlja i pitanje standardizacije.

"Naime, UPCG smatra da se prilično kasni sa institucionalizacijom uvodenja crnogorskih standarda koji su u skladu sa različitim evropskim i međunarodnim standardima. Radi podsjećanja, ove godine osnovan Institut za standardizaciju još uvek ne funkcioniše kako treba. Uz to, mnogi proizvođači i privrednici iz Crne Gore nijesu upoznati sa zahtjevima EU koji se odnose upravo na standardizaciju, a tiču se klasifikacije, ambalaže, pakovanja različitih proizvoda, markiranja i ostalog", navodi Mitrović.

Zbog toga, dodaje on, UPCG planira da kroz brošuru o standardizaciji prehrambenih, odnosno poljoprivrednih proizvoda koja je u pripremi, upozna crnogorske privrednike sa navedenom tematikom i time im olakša primjenu ovih standarda u praksi.

Ljiljana Filipović

Pomoćnica ministra za ekonomski razvoj **Ljiljana Filipović** kaže da su domaći proizvođači i do sada, prije sticanja na snagu Privremenog sporazuma, bili suočeni sa oštrom konkurencijom i da opstaju oni koji kvalitetom i produktivnošću mogu zadovoljiti zahtjevno domaće tržište.

"Osim toga, primjenom bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini sa zemljama regiona, sada CEFTA 2006 sporazuma, oko 30% robnog prometa Crne Gore odvija se bez plaćanja carina. Izyesno je da crnogorski proizvođač ne može biti

ozbiljan učesnik na širem tržištu ukoliko to nije u svojoj zemlji i u regionu. Vlada je pružila pomoć proizvođačima za koje je usvajanje novih standarda i povećanje kvaliteta proizvoda izazov. Na primjer, Ministarstvo poljoprivrede za usvajanje HASAP standarda. Realizovani su i međunarodni programi pomoći kroz projekte CARDS, PSO, IPA...", pojašnjava Filipovićeva za EIC Bilten.

Direktor Unije poslodavaca Crne Gore (UPCG) **Predrag Mitrović** mišljenja je da će u narednom periodu crnogorskim proizvođačima biti omogućen lakši nastup na EU tržište putem različitih oblika ekonomskih i neekonomskih podsticaja, ukidanja biznis barijera, standardizacije i prilagođavanja evropskim pravilima poslovanja kroz različite zakonodavne i institucionalne promjene u našoj zemlji.

"U pitanju je dugotrajan proces koji nije ni malo lak jer podrazumijeva prilagođavanje po raznim osnovama, ali će svakako doprinijeti konačnom razvoju i rastu crnogorskih kompanija i njihovom boljem nastupu na ovo tržište. Poznato je da Crnu Goru karakteriše uvozna ekonomija, dok su u dijelu izvoza naši proizvodi još uvek oslonjeni na sirovine i polufabrikate, prije svega u metalnoj i drvenoj industriji. Zato je važno raditi na jačanju i unaprijeđenju konkurentnosti naše privrede što podrazumijeva da Vlada, vladine institucije, privatni sektor tj. UPCG kao reprezentativna organizacija poslodavaca moraju raditi zajedno na izazovima globalnog tržišta pred kojima se nalazi Crna Gora. Vlada mora stvarati okruženje koje promoviše učenje i inovaciju, stimuliše nastajanje povezanih i industrija podrške, te ohrabruju firme da se fokusiraju na međunarodno tržište. U tom smislu, a rukovodeći se i Unijinom Deklaracijom o konkurenčnosti iz oktobra 2004, treba što prije krenuti u realizaciju projekta osnivanja Nacionalnog Savjeta za konkurenčnost Crne Gore.", kaže Mitrović.

Predrag Mitrović

foto VJESTI

terije uvozna ekonomija, dok su u dijelu izvoza naši proizvodi još uvek oslonjeni na sirovine i polufabrikate, prije svega u metalnoj i drvenoj industriji. Zato je važno raditi na jačanju i unaprijeđenju konkurenčnosti naše privrede što podrazumijeva da Vlada, vladine institucije, privatni sektor tj. UPCG kao reprezentativna organizacija poslodavaca moraju raditi zajedno na izazovima globalnog tržišta pred kojima se nalazi Crna Gora. Vlada mora stvarati okruženje koje promoviše učenje i inovaciju, stimuliše nastajanje povezanih i industrija podrške, te ohrabruju firme da se fokusiraju na međunarodno tržište. U tom smislu, a rukovodeći se i Unijinom Deklaracijom o konkurenčnosti iz oktobra 2004, treba što prije krenuti u realizaciju projekta osnivanja Nacionalnog Savjeta za konkurenčnost Crne Gore.", kaže Mitrović.

Filipovićeva i Mitrović ne strahuju da bi primjena Privremenog sporazuma mogla, na duži rok, povećati spoljnotrgovinski deficit Crne Gore koji je u prvih devet mjeseci ove godine dostigao rekordnih milijardu eura, što je za 68% više nego za isti prošlogodišnji period.

Filipovićeva kaže da je uvoz

NAJVIŠE IZVOZIMO NA TRŽIŠTE EU

Filipovićeva navodi da je glavno izvozno tržište Crne Gore upravo EU gdje izvozi aluminijum, čelik i gvožđe i njihove proizvode, gorivo, pića, voće, drvo i proizvode od drveta.

"Učešće EU u ukupnom izvozu Crne Gore povećano je sa 53,4% u 2005. na 62% u 2006. Sveukupan rast crnogorskog izvoza u 2006. za 36%, posledica je rasta izvoza u zemlje EU, koji je iznosio 58,1%. To ukazuje na unaprijeđenje ukupne ekonomske saradnje sa zemljama EU, kao i rast konkurenčnosti crnogorskih izvoznih proizvoda u cijelini", kaže Filipovićeva.

Mitrović navodi da su glavni proizvodi u izvozu Crne Gore aluminijum, zatim gvožđe i čelik, mineralna goriva, ulja i proizvodi njihove destilacije.

"To čini oko 70% crnogorskog izvoza. Ovo govori o tome da je veoma mala diversifikacija crnogorskih izvoznih proizvoda. Sa druge strane, primjećuje se trend rasta izvoza u oblasti industrije pića i prehrabnenih proizvoda što vodi tome da kao izvozne adute Crne Gore, uz turizam, možemo izdvojiti i zdravu hranu, vino, ribu....", kaže Mitrović.

SNIŽAVANJE CARINSKIH STOPA

Kategorija I – osjetljivi industrijski proizvodi – postepeno snižavanje carinskih stopa u naredne tri godine (mermer i ukrasni kamen, drveni proizvodi, dijelovi obuće, proizvodi od aluminijuma, rashladni uređaji i neki industrijski proizvodi koji se ne proizvode u Crnoj Gori, ali su značajan budžetski prihod po osnovu carina, npr. mobilni telefoni, putnička vozila, rashladni uređaji...).

Kategorija II – više osjetljivi industrijski proizvodi – postepeno snižavanje carinskih stopa u narednih pet godina (agroindustrija, drvoprerađa, koža i obuća, proizvodi od kamena, papirna industrija, neki proizvodi od aluminijuma, tekstilnog industrija i metaloprerađa).

Nakon potpisivanja SSP	Kategorija I	Kategorija II
Prva godina	80%	85%
Druga godina	50%	70%
Treća godina	25%	55%
Četvrta godina	0%	40%
Peta godina	–	20%

Nakon potpisivanja SSP	Lista II	Lista III
Prva godina	80%	90%
Druga godina	60%	80%
Treća godina	40%	70%
Četvrta godina	20%	60%
Peta godina	0%	50%

Lista 2 – osjetljivi proizvodi – proizvodi za koje će se carinska zaštita progresivno eliminisati (smanjivati za po 20% godišnje) u roku od pet godina od stupanja na snagu Privremenog sporazuma. Od osnovnih poljoprivrednih proizvoda na ovoj listi su: životinje za klanje (goveda, svinje i živina), svinjsko meso i masnoće, ostale partie živinskog mesa, surutka, jaja, ukrasno bilje i sadnice poljoprivrednog i šumskog bilja, od povrća: luk, šargarepa, mahunasto povrće, pečurke, od voća: smokve, agrumi, kupine, zatim kafa, pšenično brašno, prerađevine od voća i povrća, neka alkoholna pića, duvan. Od prerađevina na ovoj listi su: konditorski proizvodi, neke vrste bezalkoholnih i alkoholnih pića, pivo, duvanski proizvodi.

Lista 3 – više osjetljiviji proizvodi – za koje će se u roku od pet godina carinska zaštita smanjiti do 50% postojećeg nivoa na kojem će ostati do punopravnog članstva Crne Gore u EU.

Ova lista sadrži osnovne poljoprivredne proizvode: jagnjad za klanje, meso goveda svih kategorija, meso ovaca i koza svih kategorija, meso živine, soljene i dimljene proizvode, mlijeko, pavlaku, jogurt, maslac i sir, med, krompir, paradajz, kupusnjače, krastavce, papriku i spanać, mandarine, grožđe, dinje i lubenice, jabuke, kruške, trešnje, višnje, kajsije, breskve, šljive, jagode, maline i kivi, maslinovo ulje i sve prerađevine od mesa, kao i prerađene poljoprivredne proizvode (mlječni namazi i prirodna i mineralna voda).

Kvota za vino – dogovorena je kvota za bescarinski izvoz crnogorskog vina u iznosu od 16.000 hl godišnje (sadašnji izvoz ne prelazi 3.000 hl), čime je omogućena asimetričnost u korist Crne Gore. Takođe, crnogorski pregovarački tim je ispregovarao znatno nižu kvotu za uvoz vina iz EU-27, koja iznosi 1500 hl prve godine nakon potpisivanja SSP-a, uz godišnje povećanje od 500 hl do maksimalno 3.500 hl. Obaveza crnogorske delegacije je da se dostavi crnogorski prijedlog za zaštićene geografske označke porijekla i da definise Prijedlog Zakona o vinu (regioni, sorte, geografske označke i ostali bitni elementi za SSP).

Kvote za ribe (za bescarinski pristup tržištu EU) utvrđene su na nivou od 20 t za podgrupe: pastrmka, šaran, orada, brancin), a kvote za prerađene ili konzervirane riblje proizvode – sardine 200 tona (uz carinu od 6%) i inčuni 200 t (uz carinu od 12,5%), uz mogućnost da se količina ove dvije vrste ribljih proizvoda nakon četvrte godine važenja SSP-a poveća na 250t, odnosno ukupno 500t. Za ostale riblje prerađevine glave 1604 utvrđeno je trogodišnje postepeno snižavanje carinske stope za pristup na tržište EU do nivoa od 70% MFN.

opreme za građevinske rade na infrastrukturnim objektima velikim dijelom razlog za visok spoljnotrgovinskog deficitu u 2006.

"Uvozom sirovina i repromaterijala iz EU bez plaćanja carine, crnogorskim proizvođačima primjenom dijagonalne kumulacije biće omogućeno da gotov proizvod, osim na tržištu EU prodaju i na tržištu CEFTA, EFTA i Turske, bez naplate carina, čime proizvodnja postaje konkurentnija. što se tiče snabdjevenosti domaćeg tržišta gotovim proizvodima iz EU, potrošači i turistička privreda imaju šire mogućnosti izbora kako po kvalitetu, tako i po cijenama. Posmatrano kratkoročno, liberalizacija trgovine negativno djeluje na prliv sredstava u budžet, ali dugoročno posmatrano, rast privredne aktivnosti, praćen rastom zapošljenosti – krajnji je cilj svih zemalja na putu EU integracija, pa i Crne Gore", navodi Filipovićeva.

Mitrović ocjenjuje da bi ukinjanje carinskih i drugih ograničenja u Crnoj Gori trebalo dovesti i do povećanja stranih direktnih investicija iz EU.

"Privremeni sporazum je u ovom slučaju i svojevrstan "pozitivan signal" za te iste investitore i potencijalne partnere iz EU. Očekivanja su da se trend priliva stranih investicija i aktivnosti po tom osnovu nastavi, ali je za to neophodan ozbiljan rad na povećanju konkurentnosti domaće privrede čime se upravo može uticati na dalje povećanje izvoza, a time i smanjenje spoljnotrgovinske neravnoteže. Dugoročno posmatrano, Crna Gora će imati mnogo više mogućnosti da postojeći deficit smanji kroz izvoz na EU tržište. Ono o čemu u svemu moramo voditi računa je i zaštita domaćeg proizvođača u smislu uvođenja određenih stimulativnih mjera i obezbjeđenje raznih oblika edukacije", zaključuje Mitrović.

JULIANA NIKOLOVA, EKSPERTKINJA EVROPSKOG INSTITUTA IZ SOFIJE

Morate da stvorite vlastitu viziju razvoja vaše zemlje

Postoje dva načina na koja možete voditi pregovore sa EU – ili tako što ćete na sve pristati, ili tako što ćete svaku odluku i preporuku preispitati i boriti se za nešto što smatrate nacionalnim interesima", ocijenila je Juliana Nikolova, eksperkinja Evropskog instituta iz Sofije.

U razgovoru za *EIC Bilten*, Nikolova kaže da je Bugarska tokom pregovora o članstvu u EU odlučila da sve preispita "za razliku od Rumunije koja je na sve pristajala".

"To je našu poziciju činilo jako teškom. Stoga ste vi u mnogo boljem položaju nego što smo mi bili kada smo započeli pregovore", kazala je Nikolova.

Ona je podsjetila da je Bugarska počela pregovore nakon takozvane "Višegradske trojke" koju su činile Čehoslovačka, Poljska i Mađarska.

"Sjećam se da su 1992. sve odluke i preporuke Evropske komisije bile usmjerene na to da se uhvati korak sa "Višegradskom trojkom". To je značilo da nemamo ništa manje obaveza od razvijenije

Juliana Nikolova

"Trojke", a njih je bilo jako teško ispuniti".

- U kojim je oblastima Bugarskoj bilo najteže da se prilagodi standardima EU, a kojima je to bilo lakše?

Standardi su veoma uobičajena riječ koja zapravo ne znači mnogo. Postoje propisi, sporazumi, studije slučaja i odluke u konkretnim slučajevima. Za Bugarsku su najveći problem predstavljale oblasti koje

zapravo i nijesu obuhvaćene *acquis*-om, dakle one u kojima ne postoji konkretno evropsko zakonodavstvo. Konkretno, za Bugarsku je najproblematičnija bila oblast osnovnih demokratskih principa – vladavine prava, što znači borba protiv korupcije i organizovanog kriminala koji su i najveća prepreka na putu ka EU. Upravo je zbog toga najzahtjevniji zadatak sprovođenje zakona. Mnogo je lakše izgraditi strukture i obrazovati i informisati građane, nego stvoriti institucije potrebne za sprovođenje *acquis*-a. Najteže je uspostaviti osnovne principe i omogućiti da vaša zemlja funkcioniše kao ravnopravna članica zajednice evropskih zemalja.

- Što ste, osim borbe protiv korupcije, imali na dnevnom redu pregovora o članstvu?

Pregovore o pridruživanju smo počeli u šest oblasti: naučno-istraživačkoj, obrazovnoj, u oblasti statistike, malih i srednjih preduzeća, kulturi i medijima i telekomunikaciji. Okončali ih velikom brzinom u periodu od tri do šest mjeseci. Najlakši su bili oni pregovori koji su se ticali obrazovnog sektora, ali je sada jasno da su oblasti bez *acquis*-a, bez evropske regulative i zahtjeva, oblasti u kojima su reforme najbolnije. Bugarska se čak i danas, sedam godina nakon preliminarnog zaključenja pregovora u ovoj oblasti, suočava sa ogromnim poteškoćama upravo stoga što Vlada i političari nikada nijesu uistinu i do kraja sproveli najbolnije reforme obrazovnog sistema. Zato danas imamo

ČEKACETE NAJMANJE DO 2015.

- Kako ocjenjujete evropsku perspektivu Crne Gore i zapadnog Balkana?

Dobra strana je to da su sve zemlje zapadnog Balkana, uključujući i Kosovo, u planovima za proširenje EU i da će u dogledno vrijeme postati članice. Jedino je pitanje: kada? Odgovor na to pitanje je druga strana medalje. Mislim da će Bugarska podržati integraciju regiona u EU, ali države članice još nijesu spremne da prihvate sve zemlje regiona. Osim Hrvatske koja će tokom 2009. vjerovatno okončati pregovore i postati članica 2010/2011, u zavisnosti od procesa ratifikacije, ostale će morati da sačekaju najmanje do 2015. Sve zemlje zapadnog Balkana bi trebalo da traže podršku od Bugarske, Rumunije i drugih novih članica i uključiti ih u svoje finansijske planove za period 2015–2020.

FINANSIJSKA PODRŠKA BUGARSKOJ U PROCESU PROŠIRENJA EU

PRETPRISTUPNI FONDOVI

ISPA	7.3 milijardi eura
SAPARD	3.6 milijardi eura
PHARE	10.9 milijardi eura
UKUPNO	21.8 milijardi eura

NAKON PRISTUPANJA (2004)

Poljoprivreda	12.4 milijardi eura
Unutrašnje politike	4.0 milijarde eura
Administracija	2.1 milijarde eura
Strukturni fondovi	39.6 milijardi eura
UKUPNO	58.1 milijardi eura

Štrajkove nastavnika osnovnih i srednjih škola, pa čak i predškolskih ustanova, i to upravo zbog površno sprovedenih reformi. Zato i ne mogu reći da postoje "lake" oblasti. One oblasti koje izgledaju najlakše mogu biti najteže, jer zahtijevaju nacionalnu strategiju. Mnogo je lakše pratiti evropske politike, nego izraditi i sprovesti sopstvene.

- Što se promjenilo u Bugarskoj nakon što je postala članica Evropske unije?

Puno toga – institucije, komunikacija sa Komisijom, ali je možda najvažnije to što je (otkako je postala članica EU) Bugarska stekla samopouzdanje. Vrlo je očigledan porast samopouzdanja i među građanima Bugarske.

Svakako, investicije u Bugarskoj su sada znatno veće no u periodu prije ulaska u EU.

Ipak, danas bugarski političari ne mogu tek reći: "Pogledajmo Komisijin izještaj o napretku, da vidimo šta oni kažu o vladajući partijama, kapacitetima kojima raspolažemo..." Sada svoje postupke moramo da procjenujemo isključivo mi sami.

- Pomenuli ste veće investicije u Bugarskoj od kada je postala članica EU. Koje su ostale prednosti članstva u EU?

Najveća prednost je garancija

stabilnosti u zemlji, šansa da se razvijamo uz podršku veće zajednice, ulazak u najveće zajedničko tržište na svijetu, kao i saradnja sa ostalim učesnicima u ovom procesu – život u Evropi bez granica.

- A što su mane?

S druge strane, mana je to što, zahvaljujući nedostatku administrativnih kapaciteta, Bugarska ne može da učestvuje kao ravnopravni partner u procesu kreiranja politika na evropskom nivou. To je, međutim, više izazov nego nedostatak. Još izgrađujemo kapacitete da bismo učestvovali u ovom procesu, i to ne samo na nacionalnom, već i na evropskom nivou. Saradnja, sklapanje koalicija, organizacija grupa, lobiranje i promocija nacionalnih interesa su veliki izazov, ne samo za Bugarsku već i za sve zemlje centralne i istočne Evrope. Nedostatak suvereniteta pri donošenju nacionalnih odluka i manjak slobode koja je u novoj zajednici ograničena slobodom drugih, takođe bi se mogli smatrati nekim od tamnih strana članstva u EU.

- Kako je Bugarska rješavala problem slabih administrativnih kapaciteta?

To je problem koji još nije riješen, ali čije se rješenje zasniva na nekoliko zakonskih akata kao što su Zakon o administraciji i Zakon o

statusu javnih službenika kojim bi se trebalo unaprijediti njihov položaj i omogućiti napredovanje u karijeri. Trebalo bi učiniti njihov poziv prestižnim i omogućiti im da budu ponosni na svoju službu.

- Možete li pronaći paralele između Bugarske i Crne Gore u procesu pridruživanja EU?

U pitanju su različite poteškoće i prepreke, ali je okvir vrlo sličan. Mnogo problema još treba riješiti i to je loša vijest. Dobra vijest je da ste na pravom putu. Nakon pada komunističkog režima, Bugarska socijalistička partija (nekadašnja Komunistička partija) je pobijedila na prvim postkomunističkim izborima u Bugarskoj 1990. Naredne izbore osvojila je Unija demokratskih snaga (UDF), prva demokratska vlada u Bugarskoj. Najveći prioritet i prva deklaracija jednoglasno donesena u Parlamentu, odnosila se na evropske integracije i ulazak Bugarske u NATO. Sve partie, bez obzira na to da li su pripadale lijevom ili desnom krilu, izglasale su i održale konsenzus o ova dva pitanja. Za Bugarsku je učešće u oba procesa bilo od ogromne važnosti, s obzirom na nedostatak demokratske tradicije u zemlji. Ispunjavanje NATO kriterijuma je prema tome predstavljalo garanciju demokratskog razvoja i nepovratnost demokratskih reformi.

- Što preporučujete Crnoj Gori?

Mislim da će vam biti lakše nego nama zato toga što ste mala zemlja. Koliko sam čitala Komisijin izještaj o napretku, u odnosu na neke zemlje u regionu, nemate veće poteškoće sa EU. Ipak, moj savjet bi bio da stvorite vlastitu viziju razvoja vaše zemlje. Sprovedite potrebne reforme ne zbog toga što to od vas zahtijeva briselska birokratija, već zbog vas samih, zato što razvoj vaše zemlje zavisi od tih reformi.

Paula PETRIČEVIĆ

REZOLUCIJA EVROPSKOG PARLAMENTA O ZAKLJUČIVANJU SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU IZMEĐU EU I CRNE GORE

SSP je šansa, iskoristite momenat i reformišite se

Sporazum o Stabilizaciji i pri-druživanju (SSP) između EU i Crne Gore je prvi, ali veoma važan korak Crne Gore u pravcu pristupanja EU, a crnogorska vlast mora pristupiti realno perspektivi članstva, a ne samo kroz mehaničku harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva.

Ovo, između ostalog, piše u obimnoj Rezoluciji koju je Evropski parlament (EP), na prijedlog **Marcella Vernole**, (izvjestioca za Crnu Goru ispred Odbora za spoljne poslove EP) usvojio 13. decembra, zajedno sa ratifikacijom SSP-a između EU i Crne Gore koji je potpisana 15. oktobra.

U Rezoluciji se preporučuje jačanje uloge parlamenta i naglašava

da je neophodno posebno se pozabaviti ulogom parlamenta kao nadzornog tijela, na primjer u oblasti javnih finansija.

"EP poziva Vladu i Skupštinu Crne Gore da konkretizuju ciljeve navedene u članu 80 SSP-a usvajanjem odgovarajućih zakona i pravila neophodnih kako bi se garantovala puna nezavisnost i odgovornost sudstva; smatra, u vezi sa ovim, da nova ustavna odredba koja se odnosi na imenovanje suda smanjuje moć diskrecionog odlučivanja Skupštine Crne Gore i doprinosi autonomiji regulatornih sudskih tijela. EP podsjeća da je neophodno uspostaviti nezavisno, efikasno i nekorumpirano sudstvo kako bi vladavina prava mogla biti potpuno i nepovratno sprovedena", stoji u Rezoluciji.

EP je pozvao Vladu i sudske vlasti da pruže svu moguću pomoć i saradnju italijanskim sudskim vlastima u pogledu zaključivanja istrage u slučaju organizovanog kriminala i šverca cigareta koja uključuje i istaknute crnogorske političare (**Milo Đukanović** i **Miroslav Ivanišević**), kako bi se omogućilo izdavanje

MORAJU SE OJAČATI NEZAVISNI MEDIJI

EP naglašava ulogu civilnog društva u razvoju demokratije i vladavine prava i skreće pažnju na socijalne probleme i osjetljiva politička pitanja. EP u tom kontekstu poziva na "jačanje bezbjednosti i bolje uslove za predstavnike civilnog društva", piše u Rezoluciji.

EP je pozvao Vladu Crne Gore da sproveđe reforme medijskih zakona, posebno Zakona o transparentnosti medija i sprječavanju medijske koncentracije, kako bi se obezbijedila što veća transparentnost i sprječilo stvaranje medijskih monopola, kako u štampanim, tako i u elektronskim medijima.

"EP poziva Skupštinu da osigura nezavisnost Savjeta RTCG vodeći računa o istinskoj zastupljenosti svih segmenta društva, čime bi se znatno pomogla potpuna transformacija RTCG-a u profesionalni javni servis. EP smatra da je neophodno ojačati i održati nezavisne medije i uravnoteženo izvještavanje", ističe se u dokumentu u kojem se izražava "...duboko žaljenje zbog nerješavanja slučaja ubistva novinara **Duška Jovanovića**, koji je upravo u tom periodu radio na objavljivanju serije članaka o švercu cigareta i drugim oblicima organizovanog kriminala u Crnoj Gori".

Takođe, poziva se Vlada Crne Gore da garantuje slobodu štampe i zahteva istragu po pitanju napada na **Željka Ivanovića** 1. septembra 2007, direktora dnevnika "Vijesti".

RAZVIJTE OTVORENO POSLOVNO OKRUŽENJE

EP uviđa da Crna Gora de facto koristi euro kao zvaničnu valutu i naglašava da se trenutno korišćenje eura, odlukom od strane crnogorskih vlasti u vanrednim okolnostima, u potpunosti razlikuje od članstva u Eurozoni, piše u dokumentu.

Podsjeća se da je za pridruživanje Eurozoni neophodno ispuniti sve kriterijume navedene u Ugovoru koji, između ostalog, podrazumijevaju visok stepen održive harmonizacije.

"Nedostatak kratkoročnog i dugoročnog planiranja ekonomskog razvoja kao i neuspjeh u kontrolisanju sive ekonomije (što je izraženi problem u Crnoj Gori) može imati negativne posljedice po uspješno sprovodenje SSP-a. EP poziva crnogorske vlasti da se ozbiljnije posvete stvaranju radnih mesta i smanjenju procenta nezaposlenosti, što je jedan od najozbiljnijih ekonomskih i socijalnih problema sa kojima se suočava crnogorsko društvo, i da se posveti politikama koje utiču na razvoj otvorenog, konkurentnog i transparentnog poslovnog okruženja", kaže se u Rezoluciji.

međunarodnog naloga za hapšenje.

"EP poziva crnogorske vlasti da privedu kraju istragu u slučaju **Sretena Glendže**, komandira Ulcinjskog policijskog okruga i još pet zvaničnika policije za počinjene ratne zločine 1992", ističe se u Rezoluciji.

Upućen je apel vlastima da usvoje i sprovedu proaktivne politike u pogledu sprječavanja korupcije, a sa ciljem unaprjeđenja efikasnosti javne uprave, borbe protiv organizovanog kriminala, trgovine ljudskim bićima, oružjem, cigarama i drogom, što je najvažniji preduslov za dalju integraciju Crne Gore u EU.

"EP poziva vlasti da shvate potpisivanje Sporazuma kao šansu da iskoriste reformski momenat i sprovedu značajne izmjene u oblasti vladavine prava, borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, jačanje granične kontrole kao i administrativnih kapaciteta Crne Gore. EP ističe značaj člana 114 SSP-a, koji sadrži obavezu "razvoja efikasne i odgovorne javne uprave u Crnoj Gori", i poziva Vladu da usvoji neophodne mјere kako bi se obezbijedio transparentan proces

odabira i zapošljavanja, kao i unaprjeđenja službenika u javnoj upravi, te da (uz pomoć Evropske komisije) iskoristi u najvećoj mogućoj mjeri svu raspoloživu pomoć i twinning instrumente za razvoj državne uprave", piše u Rezoluciji.

Napominje se da EP "žali zbog potpisivanja sporazuma između Crne Gore i SAD kojim se Crna Gora obavezala da neće izručivati građane SAD-a Međunarodnom krivičnom sudu, uz obećanje SAD-a da obezbijedi vojnu pomoć Crnoj Gori (tzv. Sporazum o članu 98). EP podsjeća da se EU protivi takvim sporazumima koji podrivaju ugled Međunarodnog suda i očekuje da će Crna Gora uzeti u obzir stav Evropske unije po tom pitanju i preduzeti odgovarajuće mјere", kaže se u Rezoluciji.

Naglašava se da je razvoj ekološki održivog turizma od nemjerljivog značaja za ekonomsku budućnost Crne Gore i insistira da se mora usvojiti sveobuhvatna legislativa u domenu zaštite životne sredine i okvirni plan obalske zaštite, te se poziva Vlada Crne Gore da uspostavi nezavisna opera-

tivna tijela koja će obezbjeđivati poštovanje delikatne ekološke ravnoteže, posebno u području morske obale, ali i na prostoru nacionalnih parkova u unutrašnjosti zemlje.

"EP žali zbog nekontrolisane špekulacije cijenama posjeda i nekretnina i zbog negativnih posljedica koje to može imati po održivi razvoj zemlje, uglavnom zbog slabe ili nedovoljne kontrole od strane države i lokalnih vlasti. EP poziva Vladu i Skupštinu Crne Gore da što prije usvoje i sprovedu Zakon o zaštiti prirodnih resursa – posebno u obalskoj zoni – kao i voda i morskog dobra, i da sprovedu okvirne planove za integriranu kontrolu otpada i preradu otpadnih voda, posebno u pogledu razdvajanja otpada u turističkim mjestima. EP skreće posebnu pažnju na delikatnu ekološku ravnotežu kotorskog zaliva i neophodnosti hitnih mјera da se očuva ovo neobično lijepo prirodno i istorijsko nasljeđe", stoji, takođe, u ovom dokumentu.

Uz to, upozorava se da su strana ulaganja u Crnoj Gori uglavnom ulaganja u nekretnine i izražava briga zbog "špekulacije cijenama zemlje i nekretnina, koju je gotovo nemoguće kontrolisati i koja će najvjerojatnije imati za posljedicu izgradnju čitave obale".

"EP primjećuje da je u isto vrijeme u ovoj oblasti ključna uloga građevinskih inspekcija i preporučuje razmatranje moratorijuma na gradnju u određenim osjetljivim oblastima... EP izražava zabrinutost zbog nedostatka transparentnosti i kulture monopola, kako u političkim, tako i u ekonomskim strukturama što predstavlja prepreku razvoju Crne Gore kao demokratske države sa tržišnom ekonomijom", poručeno je iz Strazbura.

N.R.-V.Š.

DA LI PRVI SUKOBI PODGORICE I BRISELA DOVODE U PITANJE KREDIBILITET
VLADE CRNE GORE

Prolazi vrijeme idile

Koliko je Vlada Crne Gore kredibilan partner? Koliko je iskrena kada obećava reforme u skladu sa evropskim standardima kako bi Crna Gora do 2012. bila spremna da postane nova članica EU? Da li je zaista voljna da radi studiozno, odgovorno i da uvažava sugestije iz Brisela? Da li će dosledno sprovoditi Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)?

Ova pitanja proizilaze nakon odluke Vlade da ignoriše zahtjeve predstavnika EU da sačeka sa usvajanjem Strategije razvoja energetike dok ne dobije komentare iz Brisela. Prvo je Strategija prošla na Savjetu za održivi razvoj sredinom decembra, da bi nekoliko dana kasnije bila usvojena na Vladi. Uzalud je bilo insistiranje v.d. šefa Delegacije Evropske komisije (EK) u Podgorici Clive Rumbolda da odlože odluku i da im dostave prevod Strategije na engleski jezik kako bi stručnjaci EK rekli što misle o jednom od najvažnijih strateških dokumenata. Rumbold se pozivao na član 109 SSP-a, koji su Crna Gora i EU potpisale 15. oktobra, tvrdeći da je Vlada obavezna da taj dokument prije usvajanja podijeli sa EK.

U članu 109 SSP-a piše da saradnja između EU i Crne Gore "može posebno obuhvatati: formulisanje i planiranje energetske politike..."

SSP će stupiti na snagu tek za par godina kada ga ratificuju Evropski parlament i svih 27 članica EU, ali Skupština Crne Gore ga je već potvrdila.

Potpredsjednica Vlade za evropske integracije prof. dr Gordana Đurović je, međutim, kategorična: "Nije neophodno pozivati se na SSP koji još nije stupio na snagu".

Na Šturanovićev kabinet pada sumnja da ne mari za održivi razvoj koji na javnoj sceni propovijeda ili da na brzinu, preko koljena, donosi odluke

Ona objašnjava da taj član nije dio ni Privremenog sporazuma koji stupa na snagu 1. januara 2008, a koji predviđa postepeno uspostavljanje zone slobodne trgovine između EU i Crne Gore, te kao takav čini 80% teksta SSP-a.

"SSP će stupiti na snagu za još najmanje 18 mjeseci, ali i naša dosadašnja praksa ide u prilog jačanja saradnje sa institucijama EU u ovoj i svim drugim oblastima... Crna

Sa sjednice Savjeta za održivi razvoj

Gora je u potpunosti spremna da sarađuje sa EK i u ovoj oblasti, što smo i do sada činili", rekla je Đurovićeva.

Potpredsjednica je u pravu – SSP nije stupio na snagu i formalno Vlada zaista nije

kao i ostale evropske zemlje, mora da balansira između ekonomskog razvoja i zaštite životne sredine, napominjući da je EK u fazama informisana o već višegodišnjem procesu izrade Strategije razvoja energetike u

SSP nije stupio na snagu i formalno Vlada zaista nije imala nikakvu obavezu prema Briselu. Ipak, ako je Skupština Crne Gore već ratifikovala SSP, što znači da je on faktički postao dio domaćeg zakonodavstva, suštinski je taj sporazum prekršen samo dva mjeseca nakon što je potpisан

imala nikakvu obavezu prema Briselu. Ipak, ako je Skupština Crne Gore već ratifikovala SSP, što znači da je on faktički postao dio domaćeg zakonodavstva, suštinski je taj sporazum prekršen samo dva mjeseca nakon što je potpisano. A što se krije iza takve brzopotezne odluke Vlade? Možda to da od 1. januara 2008. stupa na snagu Zakon o procjeni uticaja koji predviđa da nijedan

Crnoj Gori.

Đurovićeva je istakla da očekuje razumijevanje EK za odluku Vlade da usvoji strategiju, ali je neku vrstu odgovora dobila sedam dana kasnije. Nesvakidašnja odluka predstavnika evropskih i UN institucija u Podgorici da 21. decembra bojkotuju sjednicu Savjeta za održivi razvoj zato što opet nijesu blagovremeno dobili prevod Prostornog plana i što njihove sugestije nisu uvažene pokazala je da je razumijevanje teško očekivati ako s druge strane nema razumijevanja za njihove zahteve.

Da li će se trend izrazitijeg "miješanja" EU u posao Šturanovićevog kabineta nastaviti vidjeće se, recimo, po istupima zvaničnika EK, koja je faktički vlada EU i kao takva najdirektnije zadužena za odnose sa zemljama potencijalnim kandidatima. Protest Clive Rumbolda signalizuje da vrijeme idile prolazi i da dolazi faza u kojoj Brisel očekuje da umjesto ljeporječnosti i obećanja Vlada zasuče rukave.

Potpredsjednica Đurović tvrdi da Vlada,

Uvriježeno mišljenje u tri čina

Piše: Brano Mandić

Uvod a la turca: član briselske Vlade, prvi brk crnogorske diplomatijske (uvriježeno je mišljenje da se zove **Milan**, preziva **Ročen**) bez imalo blama progovara. Pred visokim zvanicama, sa dugovratom čašom šampanja u desnici Ročen je brillantan, nalik glavnom junaku nezaboravnih turskih ljubavnih.

Podsjetimo, upravo je taj filmski podžanr pomogao domaćicama da odridaju kraj osamdesetih, pa ih Ročenova pojавa vjerovatno baca u nostalgični sevdah i zeman kada još nijesu ni slutile da će njihovi komšije odjednom postati Turci za deportovati, najmrznija nacionalna manjina koja zakopava puške po livadama.

Ročen dakle vrlo mudro, u skladu sa svojim Uzmi – Me – Mu-stafa imageom, bira sapunicu za žanr. Ono što je u bosanskoj sevdalinki "aman", ili u prevodima šekspira "avaj", to titra pod šarmantnim mustaćima dok prede o ničim izazvanim (time još otrovnijim) strijelicama naših evropskih prijatelja. Uzgred, istih onih prepotentnih zakerala koji godinama ne puštaju Tursku u svoje drustvo, aman!

Kao što domaćice nijesu znale da su turski ljubići tek visoko stilizovani uvod za odložene orgazme beskonačnih latinoameričkih serijala u kojima uvijek neko od glavnih junaka poput Ročena pati od amnezije, tako ni popularni ministar nije mogao da pretpostavi da će Evropski parlament izaći sa nekom Rezolucijom i pameti podučavati njegovog političkog **Zeusa**.

Ročen je dakle zgranut & ganut, vidimo ga pred kamerama kako hvata zalet za veliku istinu. Kao da u časi mućka pejotl, a opet

homerovski uzvišeno, on zaziva muzu Evropske unije da mu pomogne. Što je problem, ako ga uopšte ima taj rasni salonski mačak? Što ga je natjerala da izade iz svoje kabinetsko-zakulisno-tapacirane poze i bane pred gledateljstvo?

Muči ga uvriježeno mišljenje.

Evropa, kaže ministar Milan, mora pomoći njemu i drugovima rukovodiocima jer valja narod izbaviti iz **Mengela** uvriježenog mišljenja da u Crnoj Gori cvjeta korupcija i organizovani kriminal. To su riječi dovoljno jake i ubitačne i moraju se dokazati, čega je Ročen svjestan, pa bira logično rješenje: kriv je Beograd i pokojni **Milošević** što baci špicu da su se u Crnoj Gori odomaćeile antievropske pošasti.

Razrada po Hansu

Evropski parlamentarci dođu da odbrane svoju Rezoluciju usred Podgorice, ali mimo svakog običaja

ne učine posjetu velikom šefu. Da diplomatski gaf bude još veći pomjinali su ga. Skandal. Izvjesni poslanik konspirativnog i populističkog prezimena **Swoboda** (imenom **Hannes**) na nečemu što truli zapadnjaci nazivaju panel-diskusijom, ljljnuo je svoje paušalije glede predsjedničkih izbora i predsjednika DPS-a. Onda se čitava komendija prenijela u Skupštinu gdje **Duke**-a Svoboda nije mogao pronaći sve i da mu je htio u četiri oka savjetovati predizbornu ručnu. Zakuvali u međuvremenu mediji, naredni svakoj nepodobštini samo da izazovu aferu i duševni bol. Sramotni ljudi.

Da imperija u velikom stilu uzvraća udarac nije trebalo čekati puno, jer se vođa oglasio sa mitskog mjesta, podno Lovćena, sa korita beatifikovanog **Ivana Crnojevića** i, sasvim logično, u hrišćanskom duhu, ponudio stidnog gosta prig-

anicama. Duke onako visok, pred snopom mikrofona, skrštenih ruku a oštro, oporučio je tamo nekom "drugu Hansu" da dođe na uštipke – ili kušuje.

Taman se taj Evropski parlament pita koliko i crnogorski. Isti ti poslanici vode politiku Unije koliko ovdašnji ometaju poslovanje crnogorskih tajkuna. Njihova Rezolucija može biti samo "izvidnica izvidnica...", da se tako četnički izrazimo, dok prave poruke & preporuke Brisela treba tek očekivati.

Sve to zna Duke, maestro mentaliteta, pa lupa mangupsko–rastočki cajper nekom tamo cvikerašu sa šarenim šalom koji je toliko minoran da je dozvolio da mu žena bude na čelu delegacije, a hoće da prosipa mudrosti o italijanskim istragama...

Sva ona lickanja i lisičarenja pred kamerama dok se ministri/ce slikaju sa evropskim prijateljima padaju u vodu, jer Britva ponovo jaše, ovog puta doduše izazvan od nedostojnjog protivnika kojem može da odgovori uzgredno, preko zalogaja, sa otvaranja nekog cetinjskog motela. U Evropu nećemo ulaziti na koljenima, poručuje glasačkoj pastvi velikan tranzicije i to u nepogrešivom momentu: kada je cijeloj javnosti pun kufer integracija i sve dosadnijih TV dnevnika.

A propos, ni mediji ne sjede skrštenih ruku pa daju prostor izv-

jesnom gospodinu Romanu Jakiču da olakša dušu povodom kobne Rezolucije, potpisujući ga kao člana Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope. Umjesto Brčić u google ukucajte Jakič i vidjećete kako je gospodin Roman odavno batalio evropsku politiku i radi u ljubljanskoj gradskoj vlasti. Ni kriv ni dužan, opštinski službenik jedne prijateljske zemlje lažno predstavljen čita kontra–bukvicu u udarnom terminu, a RTCG vazda naredna svakom istraživačkom postupku uvrsti ga u Dnevnik 2, da 3 minute sve lijepo izobjašnjava.

Javnost se tako homogenizovala u stavu: Evropa je opet došla da nam soli pamet kano devedesetih, da potura uvriježena mišljenja. Ambasadori petljaju i rovare po Crnoj Gori, pričaju koještarije o paukovim mrežama korupcije, kao da je ima i kao da mi sami ne znamo da je cjela priča o švercu duhana izašla iz mračnih beogradskih kuhinja.

Gradom Barom devedesetih godina nijesu šetale urbane ubice optočene zlatom sa kalašnjikovima o plećkama, nijesu se italijanski turisti okupljali u kafićima na minut od glavne policijske stanice, nije bilo glisera, niko nije ubijen na ulicama pod Rumijom... riječju, Crna Gora je kao buktinja "svobode" vedrila balkanski mrak i primjerom pokazi-

vala kako se penzije mogu davati redovno, uz ukrajinsko mlijeko u prahu. Čudi zato što se ovog lednog decembra nije oglasila Internacionala liga humanista, niti Evropskom parlamentu stiglo pismo iz Alabame sa oštrim demaršom agilnog Charlesa Mersijeke.

Sicilijansko zatvaranje

Na kraju, vratimo se gospod Roćenu koji je još prije pola godine poručio crnogorskom tužilaštvu: pokažite sičijavom Giuseppe Scelsiju kako se radi posao. Iako još u oporavku od iznenadnog gubitka Vesne Medenice tužilaštvo bi brzo moglo da raspetlja čvor, budući nezavisno i lišeno svakog političkog uticaja. Policija takođe. Evo kako bi strašna vijest mogla da zvuči.

"Crnogorska policija juče je u spektakularnoj akciji uhapsila predsjednika Demokratske partije socijalista Mila Đukanovića na osnovu potjernice koja ga tereti za mafijaško udruživanje i organizovani kriminal. Đukanović je uhapšen u podgoričkom kafeu "Grand", dok je bio čaj i odmarao se od politike. U zvaničnom saopštenju Uprave policije se navodi da je Đukanović prilikom hapšenja uzviknuo "pustite me plaćenici", ali da se nije opirao niti pozivao na poslanički imunitet.

Đukanović je od ranije poznat crnogorskoj policiji kao premijer, čija je slika isticana na zidovima službenih prostorija uključujući i menzu Srednje policijske škole u Danilovgradu. Očevici tvrde da je jednom od policijaca u toku akcije pozlilo, što se objašnjava pavlovljevljim refleksom iznenadne gladi izazvane sjećanjem na obilne srednjoškolske porcije, a koje je vezao za sliku osumnjičenog. Osoblje "Granda" nemoćnom mladiću je pritrčalo je u pomoć. Kada je pojeo dvije prigance, bilo mu je malo bolje".

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

KADA JE U PITANJU ZAŠTITA OSOBA SA INVALIDITETOM, CRNA GORA JE DALEKO IZA STANDARDA EU I SVIH ZEMALJA IZ REGIONA

Piše: Emil Kriještorac

Dok pitanja osoba sa invaliditetom (OSI) predstavljaju dio značajnih oblasti koje su u domenu evropskih politika, u Crnoj Gori su osobe sa invaliditetom bez adekvatne pravne zaštite. Kada je zakonska regulativa u pitanju, Crna Gora u ovoj oblasti zaostaje za svim državama nastalim nakon raspada bivše SFRJ i za Albanijom. Sve te države imaju usvojene zakone o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, a ističemo Makedoniju koja već 13 godina ima takav zakon koji predstavlja ohrabrujući primjer. Procjenjuje se da u Crnoj Gori ima čak 60.000 osoba sa određenim invaliditetom.

Osnovni akt kojim EU tretira OSI je Evropska socijalna povelja kojom su zagarantovana prava OSI na nezavisnost, društvenu integraciju i participaciju u zajednici. U EU je na ovim pitanjima najaktivnija Evropska komisija (EK) koja se u okviru gotovo svih direktorata bavi pomenutom problematikom, na posredan ili neposredan način. Zapošljavanje i socijalna pitanja, obrazovanje, ljudska prava, javne nabavke, transport, turizam predstavljaju samo neke od oblasti. Ključni direktorat

Jednake mogućnosti čuće u fiokama Vlade

koji se neposredno bavi različitim pitanjima važnim za osobe sa invaliditetom je Generalni direktorat za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti. Taj direktorat je bio i najaktivniji prilikom izrade Strategije i Akcionog plana osoba sa invaliditetom, a EK je osnovala i Grupu na visokom nivou o invalidnosti sastavljenu od eksperata zemalja članica za pitanja osoba sa invaliditetom.

Osnovni zadatak Grupe je da kontroliše i prati politike i prioritete država koje utiču na osobe sa invaliditetom, prikupljaju informacije i iskustva kao i da pružaju savjetodavne usluge Komisiji i svim korisnicima na evropskom kontinentu.

Dobar potez je Vladina Strategija integracije osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori koja je stupila na snagu 30. novembra 2007. Naravno, ako se napisano i primjeni

Grupa svoju pažnju fokusira na Rezoluciju usvojenu od strane Savjeta Europe 1996. Jedna od ključnih politika kroz koju se EU bavi osobama sa invaliditetom je politika zapošljavanja. Ona je kreirana kroz Evropsku strategiju zapošljavanja, a polazna osnova je svakako novi odnos prema zapošljavanju, definisan kroz Amsterdamski ugovor (2001/C 80/01). Posebno se vodilo računa o antidiskriminaciji na tržištu rada, radnom mjestu i stručnoj obuci, a u tom kontekstu valja pomenuti dvije direktive (usvojene od Evropskog savjeta) koje su od suštinskog značaja za borbu protiv diskriminacije. Prva direktiva (2000/43/EC) pokriva oblasti zapoš-

U EP POSEBNA LOBISTIČKA GRUPA ZA OSI

Evropski parlament (EP) je posebno angažovan na ovom polju, a mnogi odbori parlamenta se bave pitanjima koja se odnose na osobe sa invaliditetom. U EP funkcioniše i Interparlamentarna grupa za osobe sa invaliditetom koja je formirana 1980. kao svepartijska grupa koja nema formalne moći. Činjenica je da okuplja blizu 40 parlamentaraca, a to je čini relevantnim faktorom pri svakom odlučivanju koje se tiče osoba sa invaliditetom. U uspješne akcije te grupe možemo ubrojiti i dopune zakonskih akata EU kojima se jačaju kriterijumi pristupačnosti u različitim oblastima. Posebno su bili uspješni u kreiranju niza direktiva EU kao što su: o autobusima i ostalim prevoznim sredstvima, o javnim nabavkama, o telekomunikacijama... Interesantno je da je slična grupa formirana i u Parlamentu Makedonije pod nazivom Međupartijska parlamentarna lobistička grupa za ljudska prava osoba sa invaliditetom (IPPLG), a sa radom je počela 19. maja 2003.

ljavanja, obuke, obrazovanja, socijalne sigurnosti, zdravstvene zaštite, stanovanja, pristup službama, servisima, dobrima i imovini, dok duga direktiva (2000/78/EC) definije direktnu ili indirektnu diskriminaciju i fokusira se na diskriminaciju pri zapošljavanju, profesionalnoj orientaciji i rehabilitaciji. Ove direktive su od nesumnjivog značaja za podizanje nivoa kvaliteta zaštite protiv diskriminacije u svim zemljama EU. Same direktive su podrazumijevale i određene promjene u zakonodavnim sistemima zemalja članica, pa čak i kod onih zemalja koje su već u svom pravnom sistemu imale antidiskriminativne zakone.

Fokusirajući se prije svega na položaj ove populacije i njihovu inkluziju u sve sfere društva, shodno svojim milenijumskim razvojnim ciljevima (a svjesna činjenice da OSI čine 10% svake populacije i čak 20% populacije siromašnih), EU dosljedno primjenjuje Strategiju i Akcioni plan osoba sa invaliditetom. U tom kontekstu valja spomenuti i odluku Evropske unije kojom je 2003. proglašena za godinu osoba sa invaliditetom, a te godine su dostignuti i "revolucionarni" efekti u ovoj oblasti.

Na svom putu integracije u Evropsku uniju, Crna Gora ne bi trebalo da čeka upozorenja oko

Po posljednjim procjenama, u svijetu ima više od 600 miliona osoba sa invaliditetom. Ovaj podatak je bio i povod da Generalna skupština UN u decembru 1993. usvoji Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti

primjene standarda (koji su jasno utvrđeni u evropskim politikama) za osobe sa invaliditetom, već bi morala sama da krene ka kvalitetnijem odnosu i tretmanu svih potreba osoba sa invaliditetom. Naravno, ne verbalnom i deklarativnom podrškom (koja je za pohvalu, naravno), već konkretnom akcijom kroz izmjenu svog zakonodavstva. To podrazumijeva izmjenu mnogih zakonskih rješenja, a samo jedan od

njih je, primjera radi, Zakon o izgradnji objekata. Recimo i to da samo u Podgorici 97% novoizgrađenih zgrada nema adekvatno riješen pristup za osobe sa invaliditetom. U ovom momentu, u crnogorskom zakonodavstvu postoji samo jedan lex specijalis, Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama. Formirani Savjet za brigu o licima sa invaliditetom koji čine predstavnici vladinog i nevladinog sektora, ne smije ostati samo dobra namjera, već treba da preduzme inicijativu u donošenju propisa za razvoj i unapređenje prava lica sa invaliditetom, a to je i osnovni smisao njegovog osnivanja. Dobar potez je Vladina Strategija integracije osoba

sa invaliditetom u Crnoj Gori koja je stupila na snagu 30. novembra 2007. Naravno, ako se napisano i primjeni. U svakom slučaju, kvalitet usvojenog dokumenta je nesporan.

Nevjerovatno zvuči podatak da već više od tri godine pripremljeni Nacrt zakona o zaštiti osoba sa invaliditetom putuje od Vlade do Skupštine Crne Gore i da ga još nema u proceduri. U međuvremenu je Socijalistička narodna par-

tija (SNP) u Skupštini Crne Gore inicirala Prijedlog deklaracije o pravima lica sa invaliditetom, sa ciljem jasnog definisanja obaveza i zadatka svih državnih organa u odnosu na lica sa invaliditetom. Na pomenutom poslu je radila i Radna grupa koju je formirao Izvršni odbor Narodne stranke (NS), a koja je uradila jedan model Zakona protiv diskriminacije lica sa posebnim potrebama.

I ove godine je 3. decembar, Dan osoba sa invaliditetom bio još jedan pokušaj brojnih organizacija u Crnoj Gori da skrenu pažnju na svoj problem. Prilikom posjetе predsjedniku Crne Gore, naglašeno je "...da osobe sa invaliditetom nemaju pravo na adekvatnu socijalnu zaštitu, socijalno osiguranje, rad, slobodan izbor zanimanja, pravedne uslove rada i adekvatnu zaradu, osiguranje za slučaj nezapošljenosti, bolesti, nesposobnosti, starosti i nedostatak sredstava za život...". Pored toga, navedeno je "...da nemaju ravnopravan tretman prilikom učestvovanja u kulturnom, naučnom, obrazovnom, političkom i drugim oblicima društvenog života".

Po posljednjim procjenama, u svijetu ima više od 600 miliona osoba sa invaliditetom. Ovaj podatak je bio i povod da Generalna skupština UN u decembru 1993. usvoji Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti koje se pružaju osobama sa invaliditetom. Iako su ti Standardi pravno neobavezujući, preko 50 zemalja ih je inkorporiralo u svoje zakonodavstvo. Prvi pravno obavezujući međunarodni ugovor koji se odnosi na OSI (a koji je usvojen pod okriljem UN-a), jeste Međunarodna konvencija o pravima osoba sa invaliditetom koja je usvojena u decembru 2006.

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih integracija i visoki funkcijoner Narodne stranke

CLIVE RUMBOLD, V.D. ŠEFA DELEGACIJE EVROPSKE KOMISIJE (EK) U PODGORICI

Mnogi treba da shvate što se u stvari događa

Proces prepristupanja je vrlo značajan i Crna Gora i EU imaju odgovornu ulogu u objašnjavanju ovog procesa domaćoj javnosti. Mnogima treba pomoći da shvate što se u stvari događa – koje je obaveze zemlja preuzela, što je potrebno da se ispune i kako proces izgleda, ističe **Clive Rumbold**, v.d. šefa delegacije Evropske komisije (EK) u Podgorici.

Rumbold je u Crnu Goru došao prije dva mjeseca, a prije toga je službovao u sjedištu EK u Briselu i radio je na pridruživanju Poljske, Mađarske, Letonije, Litvanije, Estonije, BiH i Albanije. Rumbold je sada otpravnik poslova i biće na toj funkciji sve do proljeća 2008., tj. dok ne bude imenovan stalni šef delegacije.

Rumbold upozorava da je za Crnu Goru sada ključno da ispunjava obaveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i Privremenog sporazuma i da uspostavi zadovoljavajući način praćenja njihovog sprovodenja.

"Da bi napravili dalji napredak ka EU, moramo vidjeti konkretnе rezultate, a brzina vašeg napretka ka EU zavisi od brzine reforme na terenu. Sve počinje ovdje", ocijenio je Rumbold.

On je naglasio da je Crna Gora potpisala SSP i da to znači snažnu političku i pravnu obavezu da se vodi borba protiv organizovanog kriminala i korupcije i jača vladavina prava.

"To je jasna izjava političke volje... Crnoj Gori treba jak sistem koji će ještiti od korupcije", rekao je Rumbold.

Crna Gora trenutno doživljava snažan ekonomski rast i to je dobro za početak. Ali, veliki je izazov da se to održi jer se to neće automatski nastaviti

On dodaje da je Delegacija Evropske komisije u Podgorici saveznik Crne Gore.

"Vodimo otvoreni dijalog sa vlastima, opozicijom, civilnom društvo... i dobrodošli su nam svi partneri. Sa svima ćemo održavati komunikaciju, s tim što i svi u Crnoj Gori treba da rade

foto VIESTI

zajedno kako bi postigli dogovor o važnim odlukama. Opozicija i vlast treba da rade zajedno u interesu zemlje, na onome što vodi naprijed", rekao je Rumbold.

Da bi napravili dalji napredak ka EU, moramo vidjeti konkretne rezultate, a brzina vašeg napretka ka EU zavisi od brzine reforme na terenu. Sve počinje ovdje

Odgovarajući na pitanje koja je razlika između pregovora o SSP-u i pregovora o članstvu u EU (koje trenutno EU vodi, na primjer, sa Hrvatskom), on je kazao da je riječ o obimu pregovora.

"SSP je sporazum o pridruživanju, a ne o članstvu. SSP omogućava slobodnu trgovinu i obavezuje na pravno približavanje crnogorskih zakona zakonima

On dodaje da je Delegacija Evropske komisije u Podgorici saveznik Crne Gore.

EU u određenim ključnim oblastima", objasnio je Rumbold i dodao da se pregovori o članstvu odnose na sva poglavila *acquis communautaire-a*.

"Crna Gora je nedavno ratifikovala paket sporazuma (SSP, Privremeni sporazum i sporazumi o viznim olakšicama i readmisiji) koji su jak okvir za

napredak ka EU, ali vaš problem je generalni nedostatak kapaciteta – pravnih, administrativnih i političkih. Država je potpisom SSP-a preuzeila obaveze da se reformiše u mnogim oblastima i to zahtijeva odluke, zakone. Za to su potrebni kapaciteti jer sve to mora da se primjeni", napominje Rumbold.

On smatra da je, pored jačanja institucija, prioriteten izazov Crne Gore jačanje vladavine prava.

"Tu govorimo o pravosudnim reformama, borbi protiv korupcije i poštovanju zakona. Crna Gora trenutno doživljava snažan ekonomski rast i to je dobro za početak. Ali, veliki je izazov da se to održi jer se to neće automatski nastaviti", procjenjuje Rumbold.

V.D. Šef Delegacije EK ističe da je svrha slobodne trgovine (koja će postepeno početi da se uspostavlja od 1. januara 2008. na osnovu Privremenog

sporazuma – Interim Agreement), da bude od koristi objema stranama i da dovede do ekonomskog rasta svih. "To je prilika za crnogorskou ekonomiju, a sigurno postoje stvari koje se mogu poboljšati kako bi ona bila konkurentnija. Transparentnost je ključno pitanje, kao i olakšano izdavanje dozvola za stvaranje biznisa u Crnoj Gori. Da bi iskoristili prednosti SSP-a, morate ojačati i trgovinske koncesije. Sve ovo zahtijeva zakonodavstvo i administrativne kapacitete onih koji treba da se bave standardima, kontrolom proizvoda, uključujući fitosanitarnu ispravnost proizvoda životinjskog porijekla i hrane. Trgovina između EU i Crne Gore se otvara, ali potrebno je još napretka kako bi Crna Gora diverzifikovala svoje izvozne proizvode i učinila ih konkurentnim", naglasio je Rumbold.

N.R.

UOČI POČETKA PREDSJEDAVANJA SLOVENIJE EU, OPET U PRVI PLAN IZBIJAJU RAZLIČITI POGLEDI NA DALJE PROŠIRENJE UNIJE

Slovenci izazivaju Francuze

Na nedavnom sastanku u Briselu, Igor Senčar, slovenački ambasador pri Evropskoj uniji, izjavio je da će pregovori o daljem proširenju Evropske unije biti jedan od ključnih prioriteta slovenačkog predsjedništva EU.

Takva bi politika bila šamar trenutnoj viziji budućnosti Europe kakvu zagovara francuski predsjednik Nicolas Sarkozy koji se protivi daljem proširenju, posebno namjerama da Turska postane članica EU.

Međutim, Senčar je u govoru pred oko 450 zvanica kojim je predstavio planove Slovenije kao naredne predsjedavajuće članice u EU, izrazio nadu da će tokom šest mjeseci koliko će Slovenija provesti na čelu EU, doprinijeti znatnom napretku u pregovorima sa Hrvatskom i Turskom.

"Granice EU moraju ostati otvorene: Slovenija odlučno podržava dalje proširenje EU. Nadamo se da ćemo tokom našeg predsjedavanja napraviti značajan pomak u zatvaranju preostalih pregovaračkih poglavlja sa zemljama kandidatima", rekao je Senčar.

Jedan član Evropskog parlamenta koji je prisustvovao konferenciji je primijetio: "Ova politika će dovesti zemlju koja preuzima mjesto predsjedavajućeg u EU u narednih šest

Uspostavljanje trajne stabilnosti u regionu zapadnog Balkana je nezavršena priča. Najhitniji zadatak je osigurati bezbjednost na Kosovu, ali ne smijemo dozvoliti ni da se Srbija vrati svojoj prošlosti, poručuju Slovenci

mjeseci u direktni sukob sa jednom od najuticajnijih članica bloka", prenosi web sajt EurAktiv.

Ljubljana

Slovenija preuzima predsjedništvo od Portugalije 1. januara 2008. U pogledu ostalih prioriteta, Senčar je najavio da će Slovenija raditi na tome da države članice prihvate prijedlog Komisije koji se tiče

Granice EU moraju ostati otvorene: Slovenija odlučno podržava dalje proširenje EU. Nadamo se da ćemo tokom našeg predsjedavanja napraviti značajan pomak u zatvaranju preostalih pregovaračkih poglavlja sa zemljama kandidatima, kazao slovenački ambasador u Briselu

zakonskog paketa mjera za suprotstavljanje klimatskim izazovima.

"Slovenija će posvetiti posebnu pažnju ovom pitanju, a nadamo se

da će nakon Konferencije o klimatskim promjenama u Baliju idućeg mjeseca Evropski savjet usvo

iti odlučan politički stav u pogledu primjene prijedloga, te da će definisati rokove za usvajanje paketa mjera. To će, između ostalog, predstavljati i snažnu poruku industrijama i potrošačima", rekao je on.

Ostale mjere koje Slovenija ima u vidu su potpuna liberalizacija energetskih tržista i uspostavljanje trajne stabilnosti u regionu zapadnog Balkana, a što Sančar opisuje kao "nezavršenu priču".

"Najhitniji zadatak je osigurati bezbjednost na Kosovu, ali ne smijemo dozvoliti ni da se Srbija vrati svojoj prošlosti", rekao je Senčar sa aspekta nekog ko ima znatna iskustva u evropskim poslovima i ambasador je Slovenije u EU od avgusta 2005.

"Stabilnost u regionu je u interesu svih nas i veoma je važno da EU preuzme vođstvo", rekao je on.

Sančar je dodao i da će obnovljena Lisabonska strategija za rast i zapošljavanje i interkulturalni dijalog

takođe biti među prioritetima.

Slovenija je prva država među novim članicama koje su pristupile EU 2004. koja zauzima mjesto predsjedavajuće članice. Ukoliko novi ugovor bude ratifikovan, takođe će biti i među posljednjima koje učestvuju u sistemu šestomjesečnog rotirajućeg predsjedništva.

**V. ŠĆEPANOVIĆ
N. RUDOVIĆ**

Piše: Bisera Turković

Ovo je Balkan. Bajaga je odavno to lijepo rekao. Tako kratka i jednostavna rečenica govori toliko toga, a sve što kaže ima negativnu konotaciju. Balkan – to je oduvijek bilo nešto divljačko, varvarsko, necivilizovano. Pa i mi sami onu "kakav si Balkanac" shvatamo kao uvredu i dijelimo ljude na Balkanoide i one "evropskih shvatanja". Kada na zapadu kažete Balkanac, oni čuju terorista, a moraće mnogima naširoko da objašnjavate da kod nas ustvari više nema rata. Mada nijesam sigurna da nema. Sada vodimo neke druge ratove, bez oružja, već se borimo riječju, dižemo glas. Pokušavamo se boriti i pravom, ali ta "puška" ovdje često zna da zakoči.

Sa druge strane, ako na zapadu, bilo u Evropi ili Americi, kažete običnom čovjeku da ste Crnogorac, gledaće vas bijelo i vjerovatno će razmišljati da li je ta Crna Gora neko afričko pleme, ili možda planina u Sibiru. To, naravno, pod uslovom da je čovjek zaista stranac, a ne naše gore list, koji je odavno pobjegao odavde glavom bez obzira.

Koja god od ovih reputacija da nas prati – zaslužili smo je.

Zašto želim da budem građanka Evrope?

A zašto ja želim da budem građanka Evrope? Zato što imam snove! Zato što imam ciljeve, neostvarene želje, kao i volju da ih ostvarim! Ali, bojam se da to nije dovoljno, jer mi nedostaje način. Kako ostvariti snove u društvu u kome snovi ne znače ništa, a materijalno znači sve? Izgubili smo mnogo u proteklih 20 ili 30 godina, a što je najgore, izgubili smo moralne vrijednosti. Naše društvo moralno propada, vrijednosni sudovi gube na značaju, a moral postaje misao nejasnih obrisa. Ponekad mi se čini kao da djeci u osnovnoj školi namećemo Mačijaveliju kao obaveznu literaturu, a da im ga roditelji čitaju kao priču pred spavanje. Pa od malih nogu

moji vršnjaci po Evropi) krenem na put po Evropi i svijetu, a ne da moram da radim kako bih preživjela sljedeću. Želim da mi prijatelji iz Španije, Njemačke, Portugala sa kojima sam studirala dođu u posjetu preko Ijeta, da im pokažem ljepote Crne Gore, a da naše prijateljstvo bude oslobođeno svih barijera. Hoću da dobijem mogućnost da putujem, da obidem sva čuvena mjesta u Evropi, da se vratim svojim korijenima. Da budem danas u Londonu, sjutra u Parizu, prekosutra u Madridu, a da na graničnim prelazima ne moram da skidam cipele i budem pretrešena tako da se osjećam kao Taliban na JFK – u.

Navijam za ulazak u EU, jer

Neki kažu: "Eto Norveška, pa Švajcarska, pa Island... ako oni nijesu htjeli u EU, pa ne moramo ni mi!" A ja kažem da moramo, pa sve da sjutra otkrijemo nepresušni izvor naftе u Jadranu, Evropska unija nam je neophodna. Zašto? Da nas prevaspita!

znaju da, Bože moj, cilj opravdava sredstava. I to nije nešto neprirodno, već sasvim prirodno za jedno oligarhijsko društvo u kojem ogromna većina jedva sastavlja kraj s krajem. Iz tog moralnog posrnuća proizilaze svi ostali problemi i manifestuju se kroz korupciju, tolerisani kriminal i kršenje ljudskih prava.

Zašto želim da budem građanka Evrope? Zato što želim Evropu na dlanu, a samim tim i svijet na dlanu. Zato što želim da se obrazujem na prestižnim evropskim univerzitetima, da istražujem u poznatim evropskim centrima i, zašto da ne, za svoj rad budem pristojno nagrađena. Želim da nakon naporne godine mogu (kao

želim da francuski jezik koji sam naučila upotrijebim u Francuskoj. Da pitam nekog šarmantnog Francuza kako da stignem do mjeseca gdje počinje red za Luvr, do katedrale Notr – Dam, ili do crkve Svetog Srca, pa da se nasmijem samoj sebi kada shvatim da ga, poslije 10 godina učenja, pola toga što je rekao nijesam razumjela jer govori "sto na sat". Želim da upitam jednog od slikara na šetalištu kraj Sene da naslika moj portret, tako da se u pozadini vidi Ajfelova kula. Nedavno sam gledala film "Pogled sa Ajfelovog tornja" našeg mладог reditelja **Nikole Vukčevića**, koji vjerno oslikava upravo tu dekadenciju našeg društva i snove mладog

čovjeka o boljoj budućnosti. Ispunilo me bijesom to shvatanje koliko je mladih ljudi na ovim prostorima sanjalo pogled sa Ajfelovog tornja, a nikada ga nije doživjelo.

London je još jedna grad koji obožavam, sa slika i televizije, naravno. A imam za cilj da jednog dana i sama osjetim taj hladni britanski duh i da sa kišobranom u ruci prošetam kraj Bakingemske palate. Pa da, u toku plovidbe rijekom Temzom ispod brojnih londonskih mostova, potapšam onog ozbiljnog i suzdržanog Britanca pored sebe i da se nasmijem njegovoj zbumjenosti kada mu kažem: "Znate, mi u Crnoj Gori imamo rijeke koje su zelene." Pa i ako tada ne budu zelene što, kako smo krenuli, nije isključeno. A on će tada možda i znati gdje je Crna Gora.

Svi mladi u Crnoj Gori treba da imaju ovakve šanse, jednake za sve, i da žive u državi u kojoj uspjeh zavisi od ličnih sposobnosti, a ne od toga ko su vam bili svi preci po muškoj liniji. I nijesu mladi jedini koji bi uživali prednosti evropske integracije. Stariji bi bili u stanju da, nakon cijelog života napornog rada, stare dostojanstveno, i da, kao evropski penzioneri (oni što ih u Budvi možete prepoznati po kao sir bijelim nogama) obidu sva ona mjesta koja nijesu stigli u mladosti.

Neki kažu: "Eto Norveška, pa Švajcarska, pa Island... ako oni nisu htjeli u EU, pa ne moramo ni mi!" A ja kažem da moramo, pa sve da sjutra otkrijemo nepresušni izvor naftе u Jadranu, Evropska unija nam je neophodna. Zašto? Da nas prevaspita! Da bi se sve ovo ostvarilo, moramo da uvidimo koji su naši nedostaci i da to ljudski priznamo. Kritiku nekog problema treba da shvatimo upravo tako, a ne kao atak na ličnost, atak na vlast i državu, ili svjetsku zavjeru koju sprovode CIA i domaći plaćenici.

Stvari treba da mijenjamo jer postoji svijest o tome da ne valjaju,

a ne zato jer neko iz Brisela to traži. A svijest je najteže i najbitnije promijeniti. Da bismo ušli u EU, treba da uništimo tradicionalističke institucije, tradicionalistička shvatanja i ponašanja. Treba da učimo ljudе da se bave naukom, istraživanjem, kulturom, sportom, a dnevnu politiku će umjesto njih voditi neko kome je to posao i ko za to i odgovara.

Crna Gora je mala, a koliko joj

ma kada poskupi za 20 % i kažu: "Ja na to ne mogu da utičem".

Ne idealizujem ja Evropsku uniju, daleko od toga, niti kažem da ćemo riješiti sve probleme zauvjek, jer ih i Evropska unija ima. Ipak mi se nekako čini da je lakše boriti se protiv problema zajedno sa još 500 miliona drugih ljudi, nego sa nekolicinom istomišljenika u sredini u kojoj se glas gubi kao u vakuumu.

Ja želim da sjutra ljudi u Crnoj Gori zaborave odanost ovoj ili onoj partiji, i da onu vlast koja radi loše smijeni upravo zato! Da cijene rezultate, a ne ličnosti! Da slobodno kritikuju probleme i da sjutra mogu otic̄i u iste te institucije koje su konstruktivno kritikovali da traže posao, bez straha od neuspjeha

se to ističe kao prednost u procesu integracije, toliko joj je i nedostatak. Nedostatak zato jer se državom ne upravlja domaćinski. Ja želim da sjutra ljudi u Crnoj Gori zaborave odanost ovoj ili onoj partiji, i da onu vlast koja radi loše smijeni upravo zato! Da cijene rezultate, a ne ličnosti! Da slobodno kritikuju probleme i da sjutra mogu otic̄i u iste te institucije koje su konstruktivno kritikovali da traže posao, bez straha od neuspjeha. Želim da građani moje Crne Gore izadu mirno na ulice kada struja poskupi za 1%, da pokažu da to neće proći, a ne da slegnu rameni-

Jedan građanin Evrope nam je rekao: "Već sada simulirate evropske procese!" A ja kažem da to ne važi samo za institucije, već i za sve nas. Mi jesmo Evropljani i imamo to evropsko negdje duboko u sebi, samo nam treba malo vježbe. Počnimo da razmišljamo kao Evropljani, da se ponašamo kao Evropljani, pa ćemo uskoro postati i građani Evrope!

Autorka je polaznica VI generacije Škole evropskih integracija i studentkinja II godina Fakulteta za evropske i državne studije u Podgorici

REFORMA ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE EU: KOMISIJA PRIJETI DA USKRATI POMOĆ VELIKIM POSJEDIMA

Kraj rasipanju novca i višku proizvodnje

Evropska komisija (EK) je predstavila prijedlog programa reformi u cilju modernizacije evropske Zajedničke poljoprivredne politike (Common Agricultural Policy – CAP). Među glavnim prijedlozima su ograničenje režima subvencija i postepeno ukidanje direktnе novčane pomoći namijenjene ruralnom razvoju.

Što je suština CAP-a koji je počeo da se primjenjuje još 1957. na insistiranje Francuske? Ako, recimo, cijena poljoprivrednih proizvoda unutar EU padne ispod minimuma, EU bi uskočila i kupila onoliko robe koliko je potrebno da bi se cijena popela iznad minimuma. Ova cijena je uvjek bila prilično iznad preovlađujuće svjetske cijene za taj proizvod, a time su se poljoprivredne cijene vještački održavale višim u Evropi nego u ostatku svijeta. Ovo je neophodno da bi se održala isplativost mnogih sektora zato što EU skoro sve poljoprivredne proizvode proizvodi uz visoku cijenu.

Ali, visoke cijene u EU isto tako znače da poljoprivredni proizvodi ne mogu biti izvezeni bez gubitka za farmere, tako da, ako bude nađen kupac van EU, Brisel će nadoknaditi farmerima razliku između svjetske cijene dobra i interne evropske cijene. Zato što je EU masovan kupac domaćih poljoprivrednih proizvoda, ona mora da skladišti sve proizvode koje je kupila dok ne budu preprodati. Na svom vrhuncu, ova kombinacija politika je navela EU da potroši 17% budžeta CAP-a na skladištenje svojih čuvenih "brda" putera i "jezera" mlijeka i vina.

Posljednja runda reformi CAP-a je pokrenuta 2003. i sastojala se od "razdvajanja" poljoprivredne proizvodnje od subvencija kako bi se spriječio višak proizvodnje i rasipanje sredstava.

Novi sistem podrazumijeva inte-

grisanu šemu pomoći (Single Payment Scheme – SPS), prema kojoj se subvencije raspodjeljuju na osnovu indikatora poput veličine posjeda (umjesto količine proizvodnje kao do sada).

CAP podrazumijeva da visoke cijene u EU isto tako znače da poljoprivredni proizvodi ne mogu biti izvezeni bez gubitka za farmere, tako da, ako bude nađen kupac van EU, Brisel će nadoknaditi farmerima razliku između svjetske cijene dobra i interne evropske cijene

Među preduslovima za dobijanje pomoći u okviru SPS-a su i višestruki kriterijumi kojima se od zemljoposjednika zahtijeva da poštuju izvjesne standarde zaštite životne sredine, kvaliteta hrane i zdravlja i dobrobiti životinja.

Uz ukidanje kontrola cijena u nekoliko sektora, reforme bi podrazumijevale i preusmjeravanje fondova sa "prvog stuba" CAP-a (direktna i tržišna pomoć) na "drugi stub" – ruralni razvoj. Smatra se da će se ovim postići i veći stepen zaštite životne sredine u okviru CAP-a (na koju trenutno odlazi oko 40% budžeta EU).

Dugo očekivanu reformu CAP-a, poznatu i kao "sistemske pregled",

predstavila je 20. novembra u Briselu **Mariann Fischer Boel**, evropska komesarica za poljoprivredu i ruralni razvoj.

Prijedlozi nijesu zakonskog tipa, već predstavljaju platformu za diskusi-

ju pred kreiranje formalnih zakonskih prijedloga koji se očekuju već u proljeće 2008.

"Sistematski pregled" CAP-a, koji bi trebao da predstavlja "osnovu za usmjeravanje i dalju modernizaciju" evropske poljoprivredne politike, nastavlja proces reformi koji je započet 2003. i kojim se predlaže dalje "razdvajanje" preduslova u gotovo svim poljoprivrednim sektorima.

Poljoprivrednici i uzgajači stoke koji posjeduju veće zemljишne posjede i primaju ogromne sume pomoći moraće se suočiti sa priličnim smanjenjem subvencija: 10% za isplate preko 100.000 eura, 25% za isplate

ZDRAVA HRANA I PRIJATAN PEJZAŽ

Kako možemo učiniti sistem podrške tržišnoj infrastrukturi efikasnijim u Evropskoj uniji od 27 članica i u svijetu koji je sve više globalizovan?

Vjerujem da CAP u principu funkcioniše dobro, ali sjetimo se da mi od CAP-a očekujemo da radi za dobrobit EU i to na mnogo načina: sigurna i zdrava hrana, prijatan pejzaž, konkurentan poljoprivredni sektor, zdrava ruralna sredina – sve je to zadatak CAP-a.

CAP će nastaviti da radi na ispunjenju svih tih očekivanja, ali to mora učiniti i na najefikasniji mogući način – ponekad i uz upotrebu agresivnijih metoda, poručila je Mariann Fischer Boel na predstavljanju "zdravstvenog pregleda" u Evropskom parlamentu.

preko 200.000 eura, 45% za isplate preko 300.000 eura.

Zemljoposjednici u Njemačkoj, Velikoj Britaniji i češkoj biće posebno pogodjeni ovim odlukama. Ogoromni poljoprivredni sektor u Francuskoj će takođe pretrptjeti znatne posljedice, ali je francuski predsjednik Nicolas Sarkozy nedavno objavio podršku reformama u ovom sektoru.

Prema trenutno važećem sistemu raspodjela, zemljoposjednici i poljoprivrednici koji posjeduju više od 0.3 hektara imaju pravo na subvencije CAP-a. Komisija želi da podigne "prag" – po mogućnosti na više od jednog hektara – kako bi spriječila zloupotrebu od strane "pseudo poljoprivrednika".

"To što imate jednu kozu u bašti ne znači da ste zaista poljoprivredni preduzetnik", pojasnila je Fischer Boel na konferenciji za novinare.

Dalji planovi za preusmjeravanje fondova podrazumijevaju izdvajanje 13% do 2015. u Fond za ruralni razvoj, što je značajan porast sa trenutnih 5%.

Raspolaganje vodnim resursima i slične mjere koje se odnose na klimatske promjene biće uključene u sistem višestrukih preduslova za finansiranje kao dio "zdravstvenog pregleda", što znači kraj "rezervnih polja", odnosno da će poljoprivrednici morati da se pobrinu i za održavanje prirodnog okruženja i zaštitu vrsta.

Trenutno, 10% poljoprivrednog

zemljišta u EU spada u "rezerve". Komisija želi da potpuno ukine ovu praksu u periodu od godinu dana i dozvoli poljoprivrednicima da posiju više žitarica kao odgovor na rast potražnje i skok cijena hrane.

Izvršno tijelo EU je i dalje nedređeno u pogledu alternativa "rezervama" u smislu zaštite životne sredine i

Zemljoposjednici u Njemačkoj, posebno pogodjeni ovim odlukama. Ogoromni poljoprivredni sektor u Francuskoj će takođe pretrptjeti znatne posljedice, ali je francuski predsjednik Nicolas Sarkozy nedavno objavio podršku reformama u ovom sektoru

očekuje da će doći do pravog rješenja u budućim raspravama.

Jedna od mogućnosti, prema riječima Michaela Manna, portparola Komisije za poljoprivredna pitanja, bila bi da se veći dio novca iz fonda za direktnu novčanu pomoć prebaci u fond za životnu sredinu. Druga mogućnost bi bio dobrovoljan program saradnje poljoprivrednika za zaštitu zemljišta u blizini izvora vode, nagovjestio je Mann.

O budžetu CAP-a za period nakon 2012. će se raspravljati tokom 2008–2009, ali Komisija ističe da "sistemska pregled" "ni u kojem pogledu" neće uticati na budžetsku raspravu.

EK se nuda da će najnovije reforme (koje bi trebalo da stupe na snagu u periodu 2009–2012. i koje bi trebalo da obezbijede platformu za novi krug reformi nakon 2012.) biti

usvojene od strane Poljoprivrednog savjeta tokom predsjedavanja Francuske, krajem 2008.

Većina članova poljoprivrednog odbora EP se "uglavnom slaže" sa reformama, ali nije oduševljena smanjivanjem budžeta.

Lutz Goepel, portparol za poljoprivrednu parlamentarne grupe EPP-ED (Evropska narodna partija – Evropske demokrate), predložio je "progresivno smanjenje" direktne pomoći u obimu od 1% za iznose preko 10.000 eura do najviše 4% za iznose od 300.000 eura.

Član parlamentarne grupe socijalista **Luis Manuel Capoulas Santos** je izjavio da njegova grupa "...podržava napore da se zaštiti životna sredina i osnaži konkurentnost evropske poljoprivrede koja je otvorena za svjetska tržišta, ali je takođe ograničena jasnim pravilima u pogledu socijalnih potreba, zaštite životne sredine i prioriteta zdrave hrane".

COPA-COGECA, najveći poljoprivredni lobi u Briselu, je pozdravio namjeru EK da pojednostavi birokratske procedure u pogledu CAP-a, ali je izrazio "zabrinutost zbog najava daljeg smanjenja pomoći poljoprivrednicima" i zatražio "period zatišja" umjesto daljih reformi kako bi se poljoprivrednicima dalo prostora da se prilagode sve većoj nestabilnosti svjetskih tržišta, kaže se u saopštenju za javnost ove organizacije.

Velikoj Britaniji i Češkoj biće posebno pogodjeni ovim odlukama. Ogoromni poljoprivredni sektor u Francuskoj će takođe pretrptjeti znatne posljedice, ali je francuski predsjednik Nicolas Sarkozy nedavno objavio podršku reformama u ovom sektoru

Evropska Kancelarija za zaštitu životne sredine tvrdi da Komisija samo održava status quo i da se ne usuđuje da predstavi ambiciozniji plan reformi koji bi uključivao "...procjenu efikasnosti sistema višestrukih preduslova za zaštitu životne sredine, umjesto pokušaja da sistem pojednostavi".

**N. RUDOVIĆ
V. ŠĆEPANOVIĆ**

VODIČ ZA RAZUMIJEVANJE POJMOVA I KOVANICA KOJIMA NAJČEŠĆE BARATAJU SAMO ONI KOJI SE PROFESIONALNO BAVE INTEGRACIJOM U EU

U institucijama Evropske unije (EU) i u medijima koji se bave poslovima EU često se koriste tzv. "eurožargon" – riječi i izrazi koje samo oni razumiju. Eurožargon nerijetko može biti vrlo zbumujući za širu javnost, pa je to i razlog da ga približimo onima koji još nijesu ovladali njime.

Convention / Konvencija: Pojam ima različita značenja, uključujući (u kontekstu EU) grupu predstavnika institucija EU, nacionalnih vlada i parlamenta koji se sastaju radi donošenja važnog dokumenta. Konvencija te vrste saziva se radi donošenja teksta Povelje o temeljnim pravima Evropske unije i radi nacrtu Ustava EU.

Convention on the Future of Europe / Konvencija o budućnosti Evrope: Evropska konvencija (takođe poznata kao Konvencija o budućnosti Evrope) sazvana je u decembru 2001. Okupila je 105 predstavnika zemalja članica EU i zemalja kandidatkinja, njihovih parlamenta, Evropskoga parlamenta i Evropske komisije. Konvencijom je predsjedao bivši francuski predsjednik Valéry Giscard d'Estaing. Zadatak Konvencije bila je priprema novog ugovora kojim je trebalo uvesti nova, jasnija pravila za upravljanje Evropskom unijom nakon proširenja u tekstu Ustava EU. Konvencija je završila radom s prijedlozima za temeljnu reformu Unije 10. jula 2003.

Copenhagen criteria / Kopenhaški kriterijumi: Na sastanku Evropskog savjeta u Kopenhagenu u junu 1993, postavljeni su Kopenhaški kriterijumi koje su države kandidatkinje dužne ispuniti ukoliko žele postati članice EU. Prvi uslov je politički i zahtijeva stabilnost institucija koje osiguravaju demokratiju, vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava kao i prava manjina, te prihvatanje političkih ciljeva Unije. Ekonomski uslov pret-

Eurožargon

postavlja postojanje djelotvorne tržišne ekonomije i sposobnost tržišnih aktera da se nose s tržišnim pritiscima unutar EU. Pravni uslov podrazumijeva usvajanje ukupnog *acquis communautaire* Unije. Taj uslov uključuje sposobnost preuzimanja svih obveza koje proizlaze iz članstva, uključujući sprovodenje ciljeva političke, ekonomske i monetarne Unije. EU zadržava pravo odlučiti je li zemlja kandidatkinja ispunila svaki od kriterijuma i kada će je prihvatićti kao novu državu članicu.

Council / Savjet: Postoje tri različita evropska tijela u čijem je nazivu sadržana riječ "savjet" tj. "council".

European Council / Evropski savjet: Ovo tijelo predstavlja šefove država ili vlada (tj. predsjednike i/ili premijere) svih članica EU te predsjednika Evropske komisije. Evropski savjet se, načelno, sastaje četiri puta godišnje kako bi raspravio opšte politike EU i nadgledao napredak. Savjet je zakonodavno tijelo Evropske unije najvišeg ranga pa se stoga njegovi sastanci često nazivaju sastancima na vrhu ili samitima.

Council of the European Union / Savjet Evropske unije: Ranije poznat kao Savjet ministara ili Council of Ministers – tu instituciju čine ministri (određenog resora) svih zemalja Unije. Savjet se sastaje redovno radi donošenja specifičnih odluka i zakona.

Council of Europe / Savjet Evrope: Nije institucija EU, već međunarodna organizacija sa sjedištem u Strazburgu, koja nastoji (između ostalog) doprinositi zaštiti ljudskih prava u zemljama članicama, promovisati evropsku kulturnu različitost i boriti se protiv društvenih problema, poput ksenofobije i netolerancije. Savjet Evrope je osnovan 1949, a jedno od prvih postignuća te organizacije bilo je donošenje Evropske konvencije o ljudskim pravima (the European Convention on Human Rights). Kako bi se državljanim zemalja članica omogućila zaštita prava koja su im zajamčena Konvencijom, osnovan je Evropski sud za ljudska prava (European Court of Human Rights).

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

CENTAR ZA EVROPSKE POLITIČKE STUDIJE (CEPS)

CEPS je osnovan u Briselu 1983. i danas predstavlja jedan od najiskusnijih i najrespektabilnijih think tank-ova u EU.

CEPS djeluje kao forum za diskusiju i pronađenje rješenja u vezi sa različitim pitanjima funkcionisanja EU. Ono što ovu organizaciju odvaja od drugih je veoma razvijena unutrašnja struktura koju čine ugledni stručnjaci iz raznih oblasti od prava do ekologije, ali i saradnja sa istraživačkim institucijama u Evropi i vanje čije stručnjake CEPS angažuje u izradi svojih istraživanja i analiza.

CEPS se finansira iz različitih izvora, pri čemu značajan dio u finansiranju čini članarina, zatim donacije fondacija, privatnog sektora, prodaja publikacija, ali i finansiranje projekata od strane Evropske komisije i Evropskog parlamenta. Na taj način organizacija je omogućena pozicija objektivnog i nepristrasnog posmatrača i istraživača političke stvarnosti i procesa koji se odvijaju u okviru EU.

Cilj CEPS-a je da:

- svojim analizama i istraživanjima ponudi rješenja za izazole sa kojima se Evropa suočava danas,
- dostigne najviše standarde u akademskom radu i održi svoju nezavisnost,
- obezbijedi forum za diskusiju među zainteresovanim stranama u procesu kreiranja evropskih politika,
- zgradi mrežu saradnika-istraživača, kreatora politika i predstavnika privrede širom Evrope,
- podiži svoje nalaze i gledišta kroz redovne publikacije i javne dogadaje.

U kontekstu svojih istraživačkih programa CEPS organizuje razne aktivnosti koje uključuju debate sa donosiocima političkih odluka na lokalnom, nacionalnom i evropskom nivou, akademskom zajednicom, poslovni sektorom, NVO i medijima.

Oblasti u kojima CEPS istražuje su energetika, klimatske promjene, ekonomija, politika EU prema susjedima, finansijsko tržište i finansijske institucije, spoljna i bezbjednosna politika EU, unutrašnji poslovi i pravosuđe, itd. Organizacija je strukturirana tako da je čini nekoliko radnih grupa od kojih svaka radi na određenom pitanju tj. oblasti politike EU.

U radnim grupama koje razmatraju različita pitanja vezana za politike EU zajedno rade viši službenici EU institucija, predstavnici civilnog društva, stručnjaci CEPS-a. Grupe se okupljaju obično četiri puta godišnje da razgovaraju o nekom od političkih ili finansijskih pitanja. Rezultat ovih razgovora, odnosno rada grupe su izvještaji sa zaključcima koje CEPS šalje donosiocima političkih odluka u Evropskoj komisiji, Savjetu EU i Evropskom parlamentu. Iskustvo je pokazalo da su ovi izvještaji veoma uticajni i da su mišljenja radnih grupa CEPS-a u više navrata bila prihvaćena i uticala na karakter političkih odluka EU institucija što ovu organizaciju čini jednom od najuticajnijih grupa za pritisak na nivou EU.

Detaljnije informacije o organizaciji možete pronaći na zvaničnom sajtu: www.ceps.eu

Priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

PANEL DISKUSIJA SA EVROPSKIM PARLAMENTARCIMA

Bolje je reći nego žmuriti

GO, CRNVO i EPuCG uz podršku FOSI ROM, kroz program Forum Škola evropskih integracija, a u saradnji sa Fakultetom političkih nauka, organizovali su 19. 12. panel diskusiju na temu "Evropski parlament i njegova uloga u procesu proširenja EU".

Panelisti su bili **Doris Pack**, članica EP i šefica Delegacije za jugoistočnu Evropu i poslanici EP **Hannes Swoboda, Ryszard Czamecki** i **Jas Cawronski**.

S obzirom da je panel organizovan samo nekoliko dana nakon što je EP usvojio Rezoluciju o Crnoj Gori koja je izazvala veliku pažnju i podijeljene reakcije u Crnoj Gori, panel je najviše bio i fokusiran i ovaj dokument i aktuelnu situaciju u Crnoj Gori.

"Nijesmo mi diplomate, mi smo izabrani poslanici i pokušavamo da stvari nazovemo pravim imenom. To ne znači da smo uvijek dobro informisani i možda zbog toga možemo biti pogrešno shvaćeni, ali sve radimo sa dobriim namjerama. EP je na strani vaše zemlje", poručila je Pack, naglašavajući da je

glavni prioritet Crne Gore sprovodenje zakona.

Ona je obrazložila usvajanje Rezolucije rječima da je "bolje pobrojati stvari onakvima kakve jesu nego žmuriti" i da se u njoj govori "o Crnoj Gori koja ima velikih problema koje smo nazvali pravim imenom i ništa više".

"U svim našim razgovorima čula sam da su svi političari zadovoljni što je Rezolucija usvojena osim nekoliko njenih odredbi. Mislim da možemo svi to da preživimo. Imate mogućnost da nam pokažete sljedeće godine da to nije tako... Nadamo se da ćeće ovu Rezoluciju shvatiti ozbiljno i da će političari uraditi sve što mogu da se situacija popravi", istakla je Pack, objašnjavajući da je EU "klub koji ima svoja pravila koja svi znaju i koja važe za sve zemlje koje znaju da ih se moraju pridržavati".

Posebna pažnja posvećena je i izostanku imenovanja predstavnika civilnog društva u Savjet RTCG od strane Skupštine Crne Gore, suprotno preporukama EP.

Dodjela diploma polaznicima Škole ljudskih i manjinskih prava

I generacija polaznika Škole ljudskih i manjinskih prava, u organizaciji CGO-a, a uz podršku ambasade Kraljevine Holandije je uspješno završila rad. Svečana dodjela diploma je obavljena 17.12.2007.

Polaznicima su se obratili i diplome uručili ambasador Kraljevine Holandije, Nj. E. **Ronald J.P.M. van Darel**, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, **Koča Pavlović** i izvršna direktorka CGO-a, **Daliborka Uljarević**.

Ambasador van Darel je naglasio da smatra da su programi poput ovog dobrodošli u svakom društvu i izrazio uvjerenje da će polaznici stečena znanja u ovoj školi primjenjivati u daljem radu i životu.

Gospodin Pavlović je istakao da je krucijalno važna uloga NVO u unaprijedenju ljudskih prava u Crnoj Gori, a posebno njihovih obrazovnih programa.

Gospodica Uljarević je čestitajući polaznicima

rekla da obrazovanjem o ljudskim pravima Crna Gora dobija aktivne građane i snažan impuls za uvođenje i primjenu evropskih standarda.

Školu je uspješno završilo 25 polaznika iz najrazličitijih društvenih sektora.

Tokom višemjesečne obuke sticala su se znanja o konceptu, kulturi i principima ljudskih prava, detaljno analizirala međunarodna dokumenta iz oblasti ljudskih prava, standardi i preporuke međunarodnih organizacija, predstavljeni mehanizmi i instrumenti zaštite ljudskih prava, posebno Evropski sud za ljudska prava i tijela UN-a, ali i dat osrvt na ljudska prava u Crnoj Gori danas.

Predavači u školi bili su akademici i profesori crnogorskog i drugih univerziteta, ali i advokati, sudije, istraživači, poslanici, predstavnici političkih i nevladinih organizacija, i institucija koje se bave unaprijedenjem ljudskih prava u Crnoj Gori.

FORUM ŠKOLE EVROPSKIH INTEGRACIJA**Koliko se dobija ili gubi u EU**

U okviru Foruma Škola evropskih integracija, 28.11.2007. održano je predavanje na temu "Pitanja suvereniteta i integracija u Evropskoj uniji". Gost Foruma bio je NJ.E. **Gabriele Meucci**, ambasador Republike Italije u Crnoj Gori.

Ambasador Meucci je podsjecanjem na početke nastanka EU posebnu pažnju posvetio zajedničkim evropskim politikama i neophodnosti procesa evropskih integracija. Naglašavajući da je čitav projekt EU izraz "izuzetne političke zrelosti, sposobnosti da se metabolizuje prošlost, da se 'projektuje budućnost" on je govorio i o izazovima pred kojima se države članice i one koje su na tom putu nalaze,

posebno u dijelu prenošenja suvereniteta na EU.

Meucci se osvrnuo na položaj Crne Gore u odnosu na duboke promjene u evropskoj ekonomskoj politici ističući da ona mora preći sav put prilagodavanja i postepenog gubitka ekonomskog suvereniteta koji je u Evropi trajao pedesetak godina u veoma kratkom roku. To je moguće samo ako Crna Gora bude vjerovala da su politički ciljevi ispravni i održala podršku javnog mnjenja, jer u protivnom se otvara pitanje da li Crna Gora može sebi dozvoliti da ne uđe u EU, tj. da li može plaćati ono isto što i Švajcarska kako bi svojim državljanima omogućila da imaju sva prava kao oni koji su unutar EU.

Budućnost EU i zapadnog Balkana

Gosti Foruma Škola evropskih integracija na panel diskusiji "EU poslije Lisabona i perspektiva zapadnog Balkana" 11.12. 2007. bili su NJ.E. **Thomas Schmitt**, ambasador Republike Njemačke u Crnoj Gori, **Miodrag Lekić**, profesor na Univerzitetu u Rimu i bivši ministar inostranih poslova Crne Gore i NJ.E. **Petar Turčinović**, ambasador Republike Hrvatske u Crnoj Gori.

Ambasador Schmitt je govorio o učinku njemačkog predsedavanja u pripremi lisabonskog ugo-

vara, ali i putu koji je Crna Gora prešla u tom periodu. Gospodin Lekić se fokusirao na kontekst u kojem je nastao Ugovor iz Lisabona i na njegove najznačajnije dijelove, navodeći da taj kontekst nije povoljan sa stanovišta pridruženja novih članica, a time i Crne Gore što iziskuje dodatno strpljenje, rad i kompetentne pregovarače. Ambasador Turčinović je posebno govorio o regionalnom aspektu ovih procesa ističući značaj obrazovanja u evropskim integracijama.

SARADNJA CIVILNOG DRUŠTVA I VLADE**Predstavljena Strategija GV i GO**

Podgorici je 14.12.2007. održana konferencija na kojoj je predstavljena Strategija Građanskog vaspitanja i građanskog obrazovanja 2007 – 2010.

Strategiju je pisao tim stručnjaka iz Zavoda za školstvo u saradnji sa Centrom za građansko obrazovanje, Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, FOSI ROM-om i UNICEF-om. Konferencija je okupila različite zainteresovane strane, korisnike, predstavnike diplomatskog kora i donatorske zajednice aktivne u ovoj oblasti.

Konačnoj verziji Strategije prethodio je višemjesečni rad koji je uključio konsultacije sa nastavnicima GV i profesorima GO, upravama škola u kojima se ovaj predmet realizuje, kao i sa predstavnicima relevantnih nevladinih organizacija i Univerziteta Crne Gore. Na taj način su direktno prikupljena mišljenja zainteresovanih strana o ciljevima strategije, njihovoj ostvarivosti i sveobuhvatnosti.

Strategija ima za cilj da doprinese osiguranju kvaliteta nastave ovih predmeta i svih činilaca koji tome doprinose (status predmeta, nastava i metode, obuka nastavnika/ca, praćenje, unaprijeđenje i osiguranje kvaliteta, korišćenje ostalih resursa) i dio je ukupne reforme obrazovanja u Crnoj Gori.

FES I CGO NASTAVLJAJU USPJEŠNU SARADNJU**Obrazovanje za demokratsko građanstvo**

Podgorici su 20.12.2007. dodijeljene diplome polaznicima IX i X generacija škole demokratije, u organizaciji CGO-a, a uz Fondacije Friedrich Ebert.

Polaznicima škole obratili su se i diplome uručili dr **Radovan Radonjić**, voditelj škole, Ivana Račić, koordinatorka programa regionalne kancelarije FES-a i **Daliborka Uljarević**, Izvršna direktorka CGO-a.

Cilj škole je da se putem obrazovanja i informisanja polaznika o demokratiji, njenim vrijednostima i načinima njenog ostvarivanja doprinese podizanju opštег nivoa demokratske kulture u Crnoj Gori.

U toku nekoliko prethodnih mjeseci školu je sa uspjehom pohađalo i završilo 45 polaznika/ca, uglavnom aktivista/aktivistkinja NVO, političkih partija, novinara/ki, službenika/ca lokalne samouprave i republičkih ministarstava, studenata/kinja i drugih. U okviru programa škole polaznici su imali priliku da čuju predavanja uglednih domaćih i stranih predavača, profesora crnogorskog i beogradskog Univerziteta, predstavnika NVO sektora i novinara.

Organizatori su najavili nastavak programa od 2008. godine.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

http://ec.europa.eu/youth/contact_en.html

Accommodation costs will be covered for selected participants by the Austrian NA.

Contact Person NA Austria: Marco Frimberger
marco.frimberger@iz.or.at Tel: +43 1 5867544-38

EUROPEAN UNIVERSITY INSTITUTE, FLORENCE, ITALY

Scholarship / Financial aid: 5 grants of 5000 Euros available

Date: academic year 2008–2009

Deadline: 31 January 2008

Grants are offered in the following programmes:

- Economics
- History and Civilization
- Law
- Political and Social Sciences

Each of the four departments offers a doctoral programme.

There is a one-year Master's (LL.M) programme in the Department of Law only.

The annual deadline for submitting applications to any of the above programmes is 31 January.

Italian Ministry of Foreign Affairs' awards:

- For nationals of Croatia, the Russian Federation and CIS;
- For nationals of Morocco, Algeria, Libya, Tunisia, Egypt, Syria, Lebanon, Jordan and the Palestinian Territories;
- For nationals of Albania, Bosnia & Herzegovina, FYR of Macedonia, Serbia, and Montenegro.
- For nationals of Turkey.

Candidates for these grants must apply to one of the four EUI departments by 31 January, by filling in the standard EUI application form.

NB: These grants are available also for LLM candidates.

Further information at the official website:
<http://www.eui.eu>

UNIVERSITY COLLEGE LONDON, UNITED KINGDOM

Scholarship / Financial aid: Financial support available

Date: twelve month and a six month attachment beginning in September 2008.

Deadline: January 15th 2008

Open to: PhD students

Marie Curie SocAnth International PhD Programme promoting Anthropology in Central and Eastern Europe

Marie Curie SocAnth is an EU funded training

programme now in its second year aiming to promote the development of anthropological research and teaching in Central, Eastern and South-eastern Europe.

SocAnth will be offering approximately 14 short term visits to the network to PhD students from or working in our target region for the next academic year, beginning in September 2008. This includes one twelve month and a six month attachment to any non-residents of Romania who wish, while based at Babes Bolyai University, to research or write about Romania or Moldova. The 'SocAnth' network comprises: University College London (UCL) and Goldsmith's College, Britain (GSM); Central European University, Hungary (CEU); Max Planck Institute for Social Anthropology, Germany (MPISA) and Babes-Bolyai University, Romania (BBU).

The deadline for next year's applications will be **January 15th 2008**.

Further information at the official website:
<http://www.ucl.ac.uk>

EUROPEAN COLLEGE OF LIBERAL ARTS

Scholarship / Financial aid: based on demonstrated financial need

Date: academic year 2007–08

Deadline: 15 February 2007 and 30 April 2007

Open to: students with a special interest in philosophy, history, literature, political theory and the visual arts

The European College of Liberal Arts (ECLA) offers a one-year undergraduate program in the humanities. The academic year runs for nine months from early October to late June and is divided into three ten-week terms: Autumn, Winter and Spring.

The comprehensive fee of 15.000 EUR covers tuition, accommodation and full board, the study trip, public transportation in Berlin, emergency health insurance coverage, books (on loan) and Internet access.

ECLA has a need-based financial aid policy and is committed to giving all applicants who qualify for admission a chance to enroll, regardless of their financial means. Financial aid packages vary in amount and are based on applicants' demonstrated need.

There are two application deadlines: **February 15th 2007** and **April 30th 2007**.

For further information contact the Admissions Office at admissions@ecla.de. For information about financial aid contact the Financial Aid Office at finaid@ecla.de.

Applications for the academic year 2007–08 are now being accepted.

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: mr Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E-mail: eicbilten@cgo.cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu